

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԴ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 25, 1901

ԹԻԻ 21

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խաչին Համբուն	181
Մի Խառնուիք Աստուծոյ Ծրագրերուն	181
Կրօնքը Անհրաժեշտ	181
Չին Եւ Չինացիները	182
Մանուկներու Իրաւունքները	183
Պերսէոս Համաստեղութեան Նօր Լուսաւորը	183
Գերմանիոյ Երկու Մեծ Ածխաբեր Գաւառները	184
Մանուկներու Փողացաւ	184
Ովկիանոսի Ալեքսանդր Ուժը	184
Այլուայլք	184
Կարճ Քարոզներ	185
Ձախող Ընտրութիւն Մը	185
Աւետ. Հայ Երեցական Եկեղեցի, Ֆրէշո	186
Համբերութիւն Մշակէ	186
Աղբ	186
Հանդէս Քաղաքական	187
Դրամական	188

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դան. արծաթ, օտար երկիրներու համար 4 1/2 տոլար, կամ 6 շիլլին, կամ 7 3/4 Ֆրանք: Մեկ բերրի գինն է 30 փարա: Ամսաբերքին տարեկան գինն է 6 դան. ամէն տեղւոյ համար, թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն առ Տր. Հ. Ք. ԿՐԻՆ, Ամերիկացի խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միացեալ Մարտիկացի Կոլոնիան Կոլոնիան
 Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆԱՏԻՐ
 Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՄԱԳԻՐ

ԽԱՉԻՆ ՀԱՄԲԱՆ

Խնչ բան թողույ քրիստոս աշխարհի վրայ իբրեւ իր խորհրդանիշը, զոր մենք կը դնենք մեր եկեղեցիներուն վրայ, կը կրենք մեր սիրտերուն վրայ և որ յաւիտեան կը մնայ իբրեւ քրիստոսի կեանքին խորհրդանիշը: Բե՞մ մը, որմէ վճիռներ կ'արձակէ ատենախօս մը: Սա՞ր մը որ յափշտակուած տեսանող մը առանձնացած կը հաղորդակցի իր եսին և չըջակայ ձայներուն հետ և մեծ ճշմարտութիւն կը հաւաքէ իր հողին մէջ ու կը հրճուի: Ոչ, ոչ բեմ և ոչ սար: Խաչը:

Խաչն է մեր բարձրագոյն գաղափարականին մեծ խորհրդանիշը: Ան է որ նուիրման նշանակ է: Ան է որ կը յիշեցնէ սա ճշմարտութիւնը թէ մարդս իրեն համար չապրիր, և թէ մարդս իր

անձը կը կորսնցնէ երբ իրեն համար կ'ապրի: Խաչն է մեր կրօնքին խորհրդանիշը և մեր հաւատքին մեծ նշանը: Խնչպիսի քրիստոնեաներ ենք որ չարունակ այս կեանքին բաները կը խնդրենք նախ, երբ մեր մեծ վարդապետը խաչն ըրած է իրեն խորհրդանիշ:

Սակայն խաչը լոկ չարչարանքի նշանակէ: Չարչարանքը դիպուած է: Խնդիր չէ՝ թէ դուք ու ես պիտի չարչարուինք: Մեր կեանքը «վայելք և ցաւ» չէ: Ցաւ չէ, ինչպէս և վայելք չէ, այլ հնազանդութիւն և պարտականութիւն: Եթէ պարտականութիւնը ցաւ բերէ, թող բերէ: Քրիստոսի բերաւ, քանզի մարդուն անկարելի է բացարձակ արդարութեան ծառայել այս աշխարհի մէջ և ցաւ չկրէ: Եթէ ուրախութիւն, փառք և յաջողութիւն բերէր, եթէ սկիզբէն իսկ ողջունուէր քրիստոս ցնծութեամբ և յետոյ դովաբանուէր, ան պիտի ըլլար դարձեալ նոյն պատուական ու նուիրական անձը որ էր՝ երբ իր հետքերուն արիւնովը գծուած ճամբուն ծայրը գտաւ վերջապէս տանջանքի խաչը:

Խաչը չարչարանք չէ, հնազանդութիւն է: Ցաւ չէ, կեանքի նուիրում է: Ծառայութեան ցնծութիւնն է որ կեանքը քրիստոնէականացել կ'ընէ: Եթէ միայն ըմբռնենք և համոզուինք թէ մեր երջանիկ կամ թշուառ ըլլալը չունի կարեւորութիւն, բաւական է որ մենք պարտաճանաչ և հաւատարիմ ըլլանք, այն ատեն ճշմարիտ քրիստոնէական մթնոլորտի մէջ կը գտնուինք և քրիստոսի քայլերուն հետեւող կ'ըլլանք:

ՄԻ ԽԱՌՆՈՒԻՔ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԻՆ
 Շատեր կը կործանին՝ առանց Աստուծոյ խորհուրդները նկատելու՝ յամառապէս իրենց խորհուրդները գործադրելով: Ամէն անհատ շարժելու համար միշտ սպասելու է Աստուծոյ հրամանին: Չեր աչքը տնկեցէք ամպէ և կրակէ սիւնին որ կ'առաջնորդէ: Կանգ առէք երբ ամպի սիւնը կանգ կ'առնէ, շարժեցէք երբ ան կը շարժի: Երբեք չատ եւս մի կենաք, երբեք ալ չատ առաջ մի երթաք:

Կրնաք ձեր ձեռքով ժամանակէն առաջ չորս զարնել տալ մեծ ժամացոյցին, բայց սխալ զարկած պիտի ըլլայ: Կրնաք փութացնել Աստուծոյ կարգադրութիւններուն յայտնութիւնը, բայց եթէ Աստուծոյ չսպասէք, կ'աւրէք Աստուծային ծրագիրը:

Կրնաք ժամանակէն առաջ ձեր մատներով բանալ վարդի կոկոնը, բայց կ'եղծանէք վարդին դեղեցկութիւնը: Նմանապէս մեր չափազանց հետաքրքրութեամբ կ'աւրենք շատ մը պարզեւնեւրու օրհնութիւններ զորոնք Աստուծոյ կը պատրաստէ մեզի համար: Սնոր նպատակն է բոլոր մեր կեանքերը սիրուն տիպարներու վերածել: Ամենուն համար ալ կատարեալ ծրագիր մը ունի: Գործը կ'աւրենք մենք միայն երբ իր ծրագրին համաձայն չենք գործեր: Դադրեցէք խառնել ձեր կեանքին թելերը, մինչ կու գան անոնք Տէրօջը՝ ձեռքէն: Ամէն անգամ որ մէջ կը մտնէք՝ աւերում կը գործէք: Չեղբերնիդ ձեզի քաշեցէք, թողէք որ Աստուծոյ գործէ՝ ինչպէս ինք կ'ուզէ: Կը կարծէք որ դուք անկէ աւելի զիտէք թէ ինչ ըլլալու է ձեր կեանքը:

ԿՐՕՆՔԸ ԱՆՀՐԱԺԵՏ

Աշխարհի մէջ բարեմիտ շատեր կան որոնք հակամէտ են կեանքի պերճանքներուն մասնաւանդ քան անհրաժեշտ պէտքերուն կարգը դասել կրօնքը և ամէն բան որ կրօնքը տեսանելի իրականութիւն կ'ընէ աշխարհի վրայ: Այսպիսի սխալ նախադրեալներու դժբախտ եղբակացութիւնը պիտի ըլլայ բնականապէս սա նախադասութիւնը թէ ձախողութեան ժամանակ պերճանքները լքուելու են, և կրօնքը, որ տեսանելի կերպով կ'արտայայտուի եկեղեցիին մէջ, պերճանքներու ցանկին գլուխը գտնուելով, ամենէն առաջ մերժուելու է ինչպստ նպարավաճառի հաշուետուութիւն կամ տան անխուսափելի վարձքին: Արդարեւ խիղճը կը բողբոջէ ասոր դէմ, բայց պարզ չէ՝ տրամաբանութիւնը, և եղբակացութիւն և նախադրեալներ կատարելապէս համաձայն չեն իրարու: Արդ, պէտք եղածն

է միայն վերադարձ մը դէպ առաջին սկզբունքները, քանզի եթէ կրօնքը այս կեանքի անհրաժեշտ բաներէն մին չէ, որչափ շուտ իմացուի՝ այնչափ աւելի աղէկ կ'ըլլայ։ Եթէ կրօնքը պերճանք համարուի, շատ բաներ կան որ բնական ճաշակի և մարդկային բնազդի աւելի հաճոյ կու գան քան կրօնքը, նոյն իսկ եթէ սա ներկայանայ չքեղ ծէսերու բովանդակ փառքով։ Եթէ անհրաժեշտ պէտք համարուի, կրօնքը չկրնար կեանքէն անջատուիլ կամ զանց առնուիլ նեղ և ծանր պարագաներու տակ։ Եւ քրիստոնէութիւն դաւանողներուն պարտականութիւնը նոյնչափ պարզ կ'ըլլայ նկատմամբ իրենց անմահութեան վերաբերեալ բաներուն որչափ է անտարակոյս նկատմամբ իրենց մարմնի վերաբերեալ բաներուն, որոնց համար այնքան հոգաժողութեամբ կը հարցնեն միշտ, «Ի՞նչ պիտի ուտենք, կամ ի՞նչ պիտի խմենք, կամ ի՞նչ պիտի հագնինք»։

ՁԻՆ ԵՒ ՁԻՆԱՅԻՆԵՐԸ

[Խմբագրական]

3.

Ձինու պատմութեան առաջին կարեւոր դէպքը որ կու գայ ողջ մարդոց միտքը՝ Անգղիոյ հետ պատերազմն է որ 1840-2ին տեղի ունեցաւ եւ ծանօթ է ամբողջի պատերազմ անունով։ Եթէ Տր. Ուիլքինսոնի դատուն ընդունինք իբրեւ պատահած դէպքերուն իրազեկ եւ աննախապաշարեալ վկայի մը դատումը, սա եզրակացութեան պիտի գանք թէ պատերազմն հազիւ թէ պատուարեր էր Անգղիոյ, Սոսո ամենայնիւ, այսօրինակ խիստ դատ մը անհրաժեշտ էր վերջ տալու համար Ձինացիներու արհամարհանքին հանդէպ ամէն օտարազգիներու եւ բանալու համար երկիրը քաղաքակրթութեան բարիքներուն առջեւ։

Արեւելեան Հնդկաստանի Ընկերութեան առեւտրական արտօնութիւնը Ձինու մէջ դադրեցաւ 1834ին, եւ ընկերութեան գործակալները Բանթոնի տեղային իշխանութիւններուն ծանուցին թէ Անգղիոյ Թագաւորին կողմէ պաշտօնեայ մը պիտի ղրկուի Անգղիական վաճառականութեան վերաբերեալ գործերը վարելու համար։ Ընտրուած պաշտօնեան էր Լորտ Նէյփիլը, որ Բանթոնի մօտ փորթուկալեան Մաքաօ նաւահանգիստը հասաւ նոյն տարուոյ Յուլիս ամսուն։ Անգղիոյ յայնժամու Արտաքին նախարար Լորտ Փամբլթընի կողմէ Լորտ Նէյփիլը իրանց տըրուած էր իր ժամանումը եւ պաշտօնը ծանուցանող նամակը մատուցանել Բանթոնի կառավարչին, Բանթոնի հետ Անգղիական առեւտուրը ծաղկեցնել եւ, եթէ հնար է, պետութեան ուրիշ կողմերն ալ զայն տարածել։ Այս առեւտուրն էր մեծ մասամբ ամբողջի առեւտուր, որմէ վաճառականները մեծ շահեր կ'ընէին։ Ձինու կառավարութիւնն իր ժողովրդին օգտին համար ուղեց արգելել այս առեւտուրը։ Անգղիացի քանի մը վաճառականներ այնպէս ցուցին թէ ընդդիմութիւնը կը ծագէր ազա՛ մասնաւորներէ, որոնք կ'ուզէին իրենց ձեռքն անցնել առեւտուրին շահը։ Բայց Տր. Ուիլքինսոն, որ զիտէր թէ ինչ աւելի կը գործէր ամբողջութեանը Ձինու մէջ, լիովին կը հաւատար Ձինացի կայսեր եւ անոր խորհրդականներուն անկեղծութեան։

Լորտ Նէյփիլը Մաքաօէ Բանթոն երթա-

լու սխալը գործեց առանց պաշտօնական արտօնութեան սպասելու, որպէս սպասել սովոր էին միշտ Արեւելեան Հնդկաստանի Ընկերութեան գործակալները։ Ձինացի Լու կառավարիչը յանձն չառաւ ընդունիլ Անգղիական կառավարութեան նամակը, զոր Լորտ Նէյփիլը տարած էր։ Ըսաւ թէ Երկնային Կայսրութեան եւ արտաքին բարբարոսներու միջեւ երբեք յարաբերութիւն եղած չէր նամակով։ Եթէ կային առեւտրական խնդիրներ որոնց նկատմամբ կ'ուզէր Լորտ Նէյփիլը բանակցիլ, խնդրագրի ձեւով եւ Ձինացի վաճառականներու ձեռամբ ներկայացուելու էր զործը։ Վերջ, ամենէն թեթեւ խորհրդածութեամբ իսկ, յայտնի է թէ կեդրոնական եւ արտաքին ժողովուրդը իրարմէ զատելու համար մեծ կարեւորութիւն ունի արժանապատուութեան եւ գերիշխանութեան պահպանումը։ Բարբարոս մարդը, Լորտ Նէյփիլը յաւակնեցաւ հոս հոն յարաբերութիւն հաստատել կեդրոնական ծաղկալից երկրին հետ պաշտօնական գրութիւններու եւ նամակներու միջոցով։ Այս արդարեւ շատ հեռու էր բանաւորութեան սահմաններէն։ Լորտ Նէյփիլը յանձն չառաւ իր նամակը մատուցանել Ձինացի վաճառականներուն ձեռամբ, եւ շատ նեղուեցաւ տեսնելով որ հարկադրուած է կամ վրայ տալ արժանապատուութիւնը զոր պահպանելու էր իբրեւ ներկայացուցիչ իր Թագաւորին, կամ մնալ Անգղիական առեւտուրին։ Ինք երկրորդն ընտրեց եւ Լու կառավարիչը խափանեց Անգղիական առեւտուրը։ Ըսաւ ան, «Յիշեալ երկրէն եկող տարեկան քանի մը հարիւր հազար թաէլի մաքսը մազի կամ փետուրի աղուամազի չափ իսկ կարեւորութիւն չունի Երկնային Կայսրութեան։ Ատոր դոյութիւնը կամ բացակայութիւնը գլխովին անարժան է միակ իսկ լուրջ մտածման։ Անոնց չուխաները եւ մետաքսախառն կամ մաշխառն կերպանները ալ աւելի անկարեւոր են։ Սակայն «Կեդրոնական Երկրի» Ձինու, թէյը, խաշնդը եւ խամ մետաքսը այն աղբիւրներն են, որոնցմով կ'ապրի յիշեալ ազգերուն ժողովուրդը»։ Լորտ Նէյփիլը բողոքագիր ղրկեց կառավարչին այս տնօրինութեան դէմ, որով խափանուեցաւ Անգղիական առեւտուրը։ Բայց այս միջոցին մնասուեցաւ իր առողջութիւնը եւ ինք մեռաւ Մաքաօ երթալու միջոցին։

Ինչ որ գրեցինք՝ կը բացատրէ կացութիւնը։ Կրնանք մենք Ձինացիներուն համակրիլ որոնք կ'ուզէին արգելել ամբողջի գործածութիւնը, զոր Անգղիացի եւ Եւրոպացի ուրիշ վաճառականներ իրաւունք չունէին բռնի մեծանել անոնց մէջ։ Սակայն կարեւոր էր որ օտարազգիներու նկատմամբ Ձինացիներու արհամարհանքին վերջ տրուէր, եւ սորվէին անոնք թէ աշխարհի վրայ անկախ ուրիշ կառավարութիւններ կան եւ թէ Անգղիոյ Թագաւորը եւ ուրիշ ամէն վեհապետներ «յարգալից հնազանդութիւն» չեն մատուցաներ իրենց կայսեր, ինչպէս կը զգացներ կառավարիչ Լու։

Անգղիոյ ամբողջի առեւտուրը չխափանուեցաւ իրականապէս, այլ ամբողջ մաքսանհնգութեամբ կը ներածուէր Ձինացի վաճառականներէն հակառակ օրինաց։ 1836ին Էլեթ հարիւրապետը ղրկուեցաւ իբրեւ յաջորդ Լորտ Նէյփիլի։ Նա մտածեց հաշտարար քաղաքականութեան մը հետեւիլ։ Յայտարարեց թէ իր նպատակն է ամէն նկատումներով համակերպիլ տէրութեան օրէնքներուն։ Ուստի թոյլ տրուեցաւ անոր Բան-

թոնի մէջ հաստատուիլ, եւ Անգղիական առեւտուրին դէմ մասնաւոր արգելքը վերացուեցաւ։ Ան աշխատեցաւ օրինական հանգամանք մը տալ ամբողջի առեւտուրին, եւ զայս յանձնարարեց կառավարիչ Լու կառավարութեան զրամական շահուն համար եւ մաքսանհնգութիւնը խափանելու նպատակով։ Սակայն ասոր հակառակեցան Ձինացի ուրիշ պետական անձնաւորութիւններ, եւ Կայսրը որոշեց աւելի խիստ միջոցներ գործածել այս առեւտուրը ջնջելու համար։ Լու պաշտօնանկ եղաւ եւ ուրիշ կառավարիչ մը անուանուեցաւ։ Սա պահանջեց որ իրեն յանձնուի մթերանոցներու մէջ դաւանած բոլոր ամբողջի։ Ղրկուեցան քանի մը հարիւր կողով, բայց ան գիտէր թէ աւելի կար։ Զօրքով պաշարեց օտար գործարանները երբ Էլեթ հարիւրապետը ցամաք ելած էր, եւ բոլոր Ձինացիներուն արգելեց ուտելիք կամ ջուր տանիլ օտարականներուն։ Էլեթ հարիւրապետը պահանջեց որ իրեն թոյլ տրուի իր նաւը վերադառնալ։ Կառավարիչը մերժեց։ Արդիւնքը սա եղաւ որ օտարականներն ստիպուեցան աւելի քան 22,000 կողով ամբողջ յանձնել, որ այրուեցաւ։ Այս եղաւ պատերազմի ամբողջ Բրիտանական կառավարութիւնը թշնամական գործողութեան ձեռնարկելու իրրեւ պատճառ յիշեց անարգանքը որ Անգղիոյ ներկայացուցչին եղաւ՝ զայն բռնի վար դնելով, նաեւ Անգղիական ինչքի գրաւումը։ Պէտք է ըսել թէ Անգղիացի ժողովրդին բաւական կարեւոր մէկ մասը այս պատերազմին չաւանեցաւ՝ անիրաւ նկատելով զայն։ Ընդդիմադիր մը հարցուց թէ Անգղիացիք պիտի ուզէին որ Ձինացի վաճառականներ հաստատուէին Անգղիոյ մէջ եւ մկնդեղ ներածէին եւ, երբ զայն գործածելու մոլութիւնը տարուէ տարի աւելնար ի մեծ մնասազգին, Ձինէ բռնադատուէին ընդունիլ զայն։

Պատերազմն սկսաւ 1840 Յունիսին Ձինական նաւահանգիստներուն պաշարմամբ։ Անգղիացիք առաջ մեղմ միջոցներ գործածեցին, եւ պահ մը թուեցաւ թէ Ձինու հետ համաձայնութեան մը պիտի գային բանակցութեան միջոցով։ Սակայն չափազանց մեծ գաղափարը զոր Ձինացիք ունէին իրենց զինուորական ոյժին վրայ՝ պարտութեան առաջնորդեց զանոնք։ Խզուեցան բանակցութիւնները, զօրքեր ժողովուրդեան եւ հրամայուեցաւ անհետ եւ բնաջինջ ընել բարբարոսները։ Բայց Բանթոն, Նինկիօ, Ամոյ, Շանկհայ եւ ուրիշ կարեւոր տեղեր Անգղիացիներու ձեռքն ինկան, եւ իրապէս հազիւ կրնար այս պատերազմը կոչուիլ։ Անգղիական զօրքերը կրթութեան եւ սնտառագիտութեան կողմէ այնքան վեր էին Ձինացիներէն որ իրենցմէ ոչ ոք սպաննուեցաւ ճակատամարտի մը մէջ, ուր Ձինացիները թշնամուցին հետ այնպէս կը համեմատէին ինչպէս 40 կը համեմատի 1ին։ Մինչ Անգղիացիք կը պատրաստուէին վաղեմի Նանքին մայրաքաղաքին վրայ յարձակիլ, Կայսեր կողմէ պատգամաւորութիւն մը հասաւ հաշտութեան համար բանակցելու նպատակով։ Հաշտութիւնն հաստատուեցաւ եւ պայմաններէն ոմանք էին հետեւեալները։ Բանթոնի հետ Նինկիօ, Ամոյ, Յուչօ եւ Շանկհայ ալ բացուեցան Անգղիական վաճառականութեան առջեւ, Հոնկոնգը կ'ըլլէր Մեծ Բրիտանիոյ թողուեցաւ, Ձին 4,200,000 Անգլոսկի տուգանք վճարեց, եւ ընդունուեցաւ որ այնուհետեւ երկու պետութիւններուն միջեւ թղթակցութիւնը կատարուի իբրեւ հաւասարներու միջեւ։ Ինչ յետոյ Բրուսիա, Ֆրանսա եւ Միացեալ Նահանգները դաշնա-

գրութիւններ կնքեցին Չինու հետ եւ իրենք ալ նոյն արտօնութիւններն ընդունեցան որոնք Մեծ Բրիտանիոյ չորհուրած էին :

Չինու կարեւոր երկրորդ դէպքն էր Թայֆինկի ապստամբութիւնը , որ տեւեց 1854էն մինչեւ 1865 : Կը հաշուուի թէ 20,000,000 մարդիկ զոհ գացին անոր : Կը սոսկանք երբ կ'ըսուի թէ Նախորդեան ապստամբները 2,000,000 կեանքի կորուստ պատճառեցին : Բայց Թայֆինկի ապստամբը տասնապատիկ աղետաբեր եղաւ : Նախ ապստամբապետ Հունկ-սիու-ցուէն շատ յաջող եղաւ : Վեց ամսուան մէջ 26 քաղաք առաւ եւ իր դէմ զրկուած բոլոր զօրքերուն յաղթեց : Անուամբ քաղաքներէն մին էր Նանքին , զոր իր կառավարութեան կեդրոնատեղի ըրաւ : Կը թուի թէ աղօտ ծանօթութիւն մը ունէր Բրիտանիայի թիւերէն վրայ , քանզի իր յայտարարութիւններուն մէջ կը խօսէր Աստուածային Հօր եւ Աստուածային երէց Նորոյ վրայ : Սակայն իր իշխանութիւնը անդիմութեամբ եւ անիրաւութեամբ լեցուն անէծք մը եղաւ : Իր առժամայ յաջողութեան պատճառը Կայսր զօրաց կազմակերպութեան եւ արդիւնաւոր կըթուեան պակասն էր : Իր կործանումը եկաւ նախ ձեռամբ Ամերիկացի Ջօր. Ուարտի , որ կազմակերպեց Կայս. բանակը եւ ստանձնեց անոր հրամանատարութիւնը , բայց ալ աւելի ձեռամբ Անգլիացի Ջօր. Կորտոնի , որ Ջօր. Ուարտի մահէն ետքը ստանձնեց անոր պաշտօնը եւ կատարեալապէս ջնջեց ապստամբութիւնը : Այս նոյն Կորտոնին էր որ յետոյ իմարթումի մէջ մեռաւ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԻՐԱՆՈՒՆԻՔՆԵՐԸ

Դեղեցիկ պատմութիւն մը կայ Պոսթընցի բժշկի մը եւ անոր մէկ վաճառիկ հիւանդին վրայ զոր ան դարմանեց քանի մը տարի առաջ : Բժիշկը հարկ տեսած էր վիրաբուժական գործողութիւն մը կատարել , թեթեւ բայց քիչ մը ցաւաղին , եւ ինչ ինչ պատճառներով չէր կրնար անդադարեցնել դեղ գործածել : Հիւանդը հինգ տարեկանն էր միայն , բայց ցաւը քաշեց մեծ հաստատամտութիւնով : Բժիշկին մեկնելէն ետքը վաճառիկ տղան իր հօրը ըսաւ , « Հայրիկ , ես կը սիրեմ բժիշկը : Ինք ճշմարիտը կ'ըսէ ինծի : Ըսաւ թէ զիս պիտի ցաւցնէ , եւ ցաւցուց » :

Այս պատմութիւնը կը պարունակէ դաս մը , զոր ծնողքները պէտք չէ անտես ընեն : Քանի հայեր ու մայրեր այնպէս ուղիղ կը վարուին իրենց զաւակներուն հետ ինչպէս վարուեցաւ այս ծերունի բժիշկը : Անոնցմէ քանին կրնան իրենց զաւակներէն պահանջել կամ ակնկալել այն մեծարանքը այն պատճառաւ միայն որ ճշմարտութիւնը խօսած են վաճառիկ տղոց : Միայն ուղիղ եւ հաւատարիմ կենցաղի համար չէ որ տղայք յաճախ պատճառ կ'ունենան իրենցմէ մեծերէն դանգատելու : Քաղաքավարութիւնը աւելի եւս զանց կ'ըլլայ : Ծնողքները խիստ շատ անգամ կը համարին թէ քաղաքավարութեան ճաշակ չունին մանուկները եւ կամ չեն հասկնար անկէ , եւ մինչեւ իսկ օտարականներու ներկայութեանը իրենց վաճառիկ մանչերուն եւ աղջիկներուն հետ այնպէս մը կը վարուին որ իբր թէ անոնք զուրկ են զգացումէ : Անոնք որ իրապէս կը ճանչնան մանուկները , գիտեն թէ անոնք զգայուն են եւ իրազէտ իրենց անձերուն , եւ յոճախ կը վիրաբուժին անոնց զգացումները երբ մէկը քիչ մը դպչի անոնց անձնական արժանաւորութեան : Չկայ անոնց սիրտերը գրաւելու աւելի ապահով կերպ մը , բաց ի սրտեք :

Նեղէ միեւնոյն ուշադրութիւնն անոնց իրաւունքներուն , որ կը պահանջուի անոնցմէ ցուցնել ուրիշներու իրաւունքներուն :

ՊԵՐՍԵՈՍ ՀԱՄԱՍՏԵՂՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԸ

Աստեղագիտութեան աշխարհին մէջ մեծ հետաքրքրութիւն մը ծագեցաւ առժամանակեայ լուսաւորի մը գիւտով , որուն պայծառութիւնը կը դերադանցէր այդ կարգի ունէ ուրիշ առարկայ որ տեսնուած է վերջին երեք դարերու մէջ : Փետրուար 21ին Տր. Թ. Տ. Էնտըրսըն , յէտիմպուրկ , հանրածանօթ աստեղագէտը , այս երկնային բնութեւոյթը նշմարեց Պերսէոս համաստեղութեան մէջ : Թէպէտ անոր վրայով տրուած տեղեկութիւնները համաձայն չեն բոլորովին , կը թուի թէ իր բարձրագոյն աստիճանին մէջ Քալիէլան կը դերադանցէր պայծառութեամբ , եւ գրեթէ մրցակից կը հանդիսանար Շնիկ լուսաւորին որ լուսաւորներուն մէջ ամենէն պայծառն է : Եւ անիկա այս բարձրագոյն աստիճանին կը թուի թէ հասաւ կիրակի առաւօտ փետրուար 24ին : Այդ ժամանակէն ի վեր յիշեալ լուսաւորին պայծառութիւնը նուազեցաւ : Երկրորդ շաբթուան միջոցին իբր առաջին մեծութեամբ լուսաւոր երեւցաւ , եւ որոշակի ստորին Քալիէլայէ , բայց Պերսէոսի մէջ իր զրացի նշանաւոր լուսաւորներէն աւելի պայծառ : Քիչ մը աւելի յետոյ մինչեւ իսկ համալ անձ մը կրնար տեսնել թէ աւելի նուազած էր : Հարկ է ետ երթալ այն համալաւոր պոթիկումին զոր տեսաւ Թիւս Պրահէ 1572ին , ստուգապէս գտնելու համար առժամանակեայ լուսաւոր մը , որ զայս կը դերադանցէր պայծառութեամբ : Թիւսի լուսաւորը Քալիէլայէ համաստեղութեան մէջ երեւցաւ , եւ ըսուեցաւ թէ կը հաւասարէր Արուսեակին , իր պայծառագոյն աստիճանին մէջ : Քիչիւր ուրիշ մը տեսաւ 1604ին , բայց անկարելի է ըսել թէ արդեօք անիկա Պերսէոսի մէջ տեսնուած լուսաւորին կը հաւասարէր թէ ոչ : Հաղիւ թէ երկուստեան մը առժամանակեայ լուսաւորներու վրայ կը պատմուի այդ ժամանակէն հետէ , եւ անոնցմէ ոչ մին հաւասարած է այս վերջնագոյնին : Արդարեւ անոնցմէ ոմանք պարզ աչքով չէին տեսնուեր , կամ թէպէտ առանց գործիքի տեսնուելու չափ պայծառ էին , միայն ստուերապետի օգնութեամբ կրնային որոշ տեսնուիլ : Պարզ աչքով տեսնուող առժամանակեայ լուսաւորի մը վերջին գիւտն եղաւ 1892 Յունուարին , ձեռամբ նոյն այն Տր. Էնտըրսընի որ գտաւ զՆոյա փէրսէի (Պէրսէոսի նոր լուսաւորը) :

Աստեղագիտներ այս տեսակ երկնային երեւոյթներ «Նոր լուսաւորներ» կը կոչեն : Բայց այդ անունը թիւրիմացութեան պատճառ է : Այնպիսիներ որ տեղեկ են այսօրինակ տեսարաններու , չեն խորհիւր թէ այս յանկարծական երեւումները նոր ստեղծագործութիւններ են , այլ՝ կը համարին թէ առաջուց անտեսանելի բաներ են որ ի տես եկան : Բայց մինչեւ իսկ այնպէս եղած տեսնել բնութեւոյթը կը ներկայացնէ անհեղինակաւ լուսաւորներու ունեցող դադարիք մը զիտական եւ հանրային , եւ շատ կարծիքներ յայտնուած են անոր պատճառին նկատմամբ : Յէօլլէր խորհեցաւ թէ իր հալած զանգուածին վրայ բարակ կեղեւ մը ունեցող լուսաւոր մը կրնայ արկածի մը հանդիպիլ որ պատահէ անոր ծածկոյթը եւ դուրս պոռթկայ ամբաւ քանակութեամբ բոցափայլ նիւթ : Լոքերի կարծիքը սա է թէ այնչափ ուղ-

ղութեամբ թռչտող մէտէորայական մասնիկներու երկու անհուն խումբեր անշարժեալ մէջ իրարու կը պատահին , եւ կը բոցափայտին շփուելով : Ուրիշներ կարծած են թէ երկու արեւներ կամ լուսաւորներ որ ժամանակաւ տաք եւ պայծառ էին , բայց հիմա պաղած եւ մութ են , իրարու կը բաղխին : Եթէ այսպիսի բան մը պատահի , շարժումին ուժգնութիւնը տաքութեան ուժգնութեան կը փոխուի եւ երկու մարմինները կը հրդեհուին :

Նովա Օրիկէի (Սայլորդ համաստեղութեան նոր լուսաւորը) երեւնալէն շուտ ետքը Սիւրիկէր երեւան բերաւ եւթադրութիւն մը որ աւելի ընդունելութիւն գտաւ , վասն զի աւելի աղէկ կը հաշուուի դիտուած բնութեւոյթին հետ : Ըստ այս հեղինակութեան , միայն մէկ հաստատուած մարմին կայ գործին մէջ եւ այս կը հանդիպի ամպակերպի մը (նշարկաւ) : Արդ , ամպակերպը կ'ենթադրուի ծայրագոյն աստիճան անօր հաւաքում նիւթի , կաղային կամ փոշեփայտի : Բայց եթէ մարդ մտածէ այն գրեթէ անմոռելի արագութիւններուն վրայ որով ամպը եւ մութ գունդը իրար կու գան , կրնայ հասկնալ թէ ո՛րչափ սաստիկ տաքութիւն երեւան կու գայ : Շփումը կրնայ կարճատեւ ըլլալ , եւ յարձակող մարմինը վրայ արդիւնքը շատ խոր պիտի չըլլայ , բայց իբրեւ ժամանակաւոր արդիւնք մը կրնայ տեսնուիլ հրաբուխական տեսարանի մը պէս : Մեռած լուսաւորին մակերեսը շողուն ջերմութիւն պիտի ստանայ , եւ թերեւս անոր նիւթերուն մէկ մասը պիտի շողանայ : Միեւնոյն ժամանակ ամպակերպին մասեր եւս պիտի տաքան եւ բոցափայտին : Ուստի լոյսի երկու աղբիւրներ պիտի կենան , թէպէտ վերջինը ժամանակաւոր պիտի ըլլայ : Զօրաւոր պատճառներ կան կասկածելու թէ Պերսէոսի ներկայ պոթիկումը այս տեսակ դէպք մը կը ներկայացնէ , եւ թէ լուսաւորը եւ ամպակերպը տեսութենէ պիտի անբերուէ թանան քանի մը շաբաթներ կամ ամիսներ ետքը :

Այսպիսով որուն վրայ կը հիմնուի սոյն եւթադրութիւնը՝ կու տայ լուսապատկերացոյցը : Այդ գործիքը վերջապէս եղբայրներու տուած է թէ Նովա Օրիկէի մէջ գէթ երկու առարկաներ գործ ունին : Վասն զի երկու տարբեր լուսապատկերներ կային , մին միւսին վրայ : Կար ամպակերպի մը յատկանշական լուսապատկերը , եւ լուսապատկերը շողուն լոյսին հաստատուած մարմին մը որուն վրայ շողուն մետաղային գոլորչիներ կը տարուբերէին : Իրերու սոյն այս բաղադրութիւնը կը նշմարուէր , թէպէտ նուաղ որոշակի , նաեւ Հիւսիսային Պոակ (1866) եւ Կարապ (1876) համաստեղութեանց առժամանակեայ լուսաւորներու դէպքին մէջ : Եւ արդէն միեւնոյն բաղադրութիւնը անկատար կերպով յայտնուած է Նովա փէրսէի զննութիւններու միջոցին : Յարգ Նովա փէրսէի մեղմէ հեռաւորութիւնը կարելի եղած չէ չափել կամ գուշակել , կրնայ 50 լուսատարի (*) ըլլալ , կրնայ 1,000 լուսատարի ըլլալ : Այնքան կարճ ժամանակ երեւցաւ , որ հնար չեղաւ հաշիւ մը ընել , Բայց հետաքրքրական դիտարկ խնդիրը առարկային յայտնած դէպքին բնութիւնն է եւ ոչ թէ տեսարանին ճշգրիտ դիրքը :

(*) Լուսատարի կ'ըսուի այն հեռաւորութեան զոր լոյսը կը կտրէ մէկ տարուան մէջ : Լոյսը արեգակին եւ երկրի մէջտեղի հեռաւորութիւնը , երբ 92,500,000 մղոն : Կը կտրէ 8½ վայրկեանի մէջ :

ԳԵՐՄԱՆՈՅ ԵՐԿՈՒ ՄԵԾ ԱԾԽԱԲԵՐ
ԳԱԽԱՌՆԵՐԸ
(Հ. Լ. Կայսեր)

Փրոֆ. Շուլց, Գերմանիոյ Հանքերու Մասնաւոր Խորհրդատուին եւ հանքածածոթ հեղինակութիւնը Եւրոպական հանքերու խնդիրներու մէջ, մօտեւոյ չափական թիւեր տուած է հանքեր պարունակող Գերմանական երկու ընդարձակ գաւառներու հանքածուխի խաւերուն վրայով, Փրոֆ. Շուլց կ'ըսէ թէ Հոնոստիան վէսթֆալիոյ հանք պարունակող գաւառը, մօտ Բէօլնի, կը տարածուի 60 քառ. մղոնէ աւելի: 700 մեթր խորութեան մէջ տակաւին կը գտնուի 11,000,000, 000 տակառաջափ հանքածուխ: Այդ խորութեան մինչեւ 1,000 մեթր՝ կը մնայ 18,300, 000,000 տակառաջափ, եւ 1,000 եւ 1,500 մեթրերուն մէջտեղի խորութեան մէջ, ուր կարելի է իջնել արդի հանքային պայմաններուն ներքեւ, ուրիշ 25,000,000,000 տակառաջափ եւս կը գտնուի: Վերջը յիշուած 1,500 մեթր խորութիւնն ալ հետ առնուելով ընդամենայն 54,300,000,000 տակառաջափ կը բարձրանայ համադրւած: Փրոֆ. Շուլց սա կարծիքը կը յայտնէ թէ գիտութիւնը պիտի զարգացնէ մեր արդի միջոցները այն աստիճան՝ որ պիտի գայ ժամանակ, երբ կարելի պիտի ըլլայ ապահովագրել յառաջ տանիլ գործողութիւնները 1,500 մեթր խորութեան ալ վարը, եւ այն աստիճան ուրիշ 75,000,000,000 տակառաջափ եւս ձեռք պիտի բերուի: Այսպէս Հոնոստիան վէսթֆալիոյ գաւառին մէջ տակաւին թաղուած հանքածուխին ամբողջ քանակութիւնը կը հասնի 129,300,000,000 տակառաջափ: Ենթադրելով թէ ապագային մէջ տարին միջին հաշուով 100,000,000 տակառաջափ հանքածուխ հանուի — որ ըսել է այժմու հանուածին կրկնապատիկը — մինչեւ 1,000 մեթր խորը գտնուող հանքածուխը տակաւին պիտի բաւէ 293 տարիներու, եւ 1,500 մեթր խորութեան մէջ գտնուածը՝ 543 տարիներու:

Ածխաբեր երկրորդ գաւառը, Վերին Սիլեզիոյ մէջ, Բրուսիոյ հարաւարեւելեան կողմը, աւելի ընդարձակ է: Հոս ածխաբեր լեռները կը հասնին մինչեւ 7,000 մեթր խորութեան, 2,162 քառ. մղոն տարածութեամբ, եւ զործող 114 խաւերուն միջին թանձրութիւնն է 170 մեթր: Ըստ Փրոֆ. Շուլցի հաշուոյն, հոն 62,800,000,000 տակառաջափ գործող հանքածուխ կը գտնուի 1,000 մեթր վարը: 1748է մինչեւ 1900՝ 500,000,000 տակառաջափ հանքածուխ հանուած է, ուստի կը մնայ տակաւին հանուելու 62,300,000,000 տակառաջափ: Ենթադրելով թէ 50 տարուան մէջ այժմու հանուածին երեք անգամը հանուի, մինչեւ 1,000 մեթր վարը գտնուող խաւերը պիտի տեսնեն 890 տարիներ, եւ հաւանորէն պիտի չհասնին մինչեւ 2790 թուականը: 1,000է մինչեւ 1,500 մեթր խորութեան մէջ ուրիշ 101,550,000,000 տակառաջափ եւս կը գտնուի, եւ 1,500է մինչեւ 2,000 մեթր խորութեան մէջ՝ 140,800,000,000 տակառաջափ եւս, որոնց մին չահագործուելու համար պէտք է 1,450 տարի եւ միւսին համար՝ 2,000 տարի: Բայց այդ ժամանակ անգամ տակաւին ամբողջ քանակութեամբ հանքածուխ պիտի մնայ, մասն զի 2,000 մեթրէն աւելի խորութեան հազին խաւեր կը տարածուին լեռներու մէջ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՓՈՂԱՅԱԻ

Մանուկներու փողացաւը (croup, գոշայողան) հազազի բորբոքում է որ փոքրիկ մանուկներու կը պատահի եւ հետը կ'ունենայ

նայ պինդ եւ մանրաթելային նիւթ մը որ կը ծածկէ ձայնական լարերը եւ հազազին ու շնչափողին լորձնաթաղանթին միւս մասերը: Բժիշկները համամիտ չեն այս տեսակ փողացաւին ճշմարիտ բնութեան մասին: Ոմանք կը կարծեն թէ անիկա հազազային կեղծմաշկ է պարզապէս, ուրիշներ՝ թէ կեղծմաշկէ բոլորովին տարբեր ախտ է: Հաւանորէն ճշմարտութիւնն այն է որ երբեմն մէկն է երբեմն միւսը: Եւ որովհետեւ յաճախ անկարելի է որոշել թէ ո՞րն է ուսէ մասնաւոր դէպքի մէջ, միշտ աւելի ապահով է իբրեւ կեղծմաշկ նկատելով գործել, եւ ուստի մեկուսացնել հիւանդը:

Այս տեսակ փողացաւին ախտանշանները պարզապէս չնչանեղծութեան ախտանշաններն են, որոնք կը գտնուան սաստկութեամբ հազազը լեցնող թաղանթին թանձրութեան եւ անոր հետեւանք եղող դժուարաշնչութեանը համեմատ: Կրնայ ձայնի թեթեւ խրոպոտութիւն մը եւ հազ կենալ, կամ կրնայ ձայնը շատ տկարանալ եւ կամ բոլորովին մարիլ եւ շունչի փոխուիլ, դժուարաշնչութիւնով մէկտեղ: Ձայնին փոխուելէն ետքը կրնայ հետզհետէ աւելի կարճնալ շնչառութիւնը՝ որ կրնայ արագ արագ յառաջ երթալ մինչեւ որ հեղձամահ ըլլայ մանուկը: Մորթը կը պաղի եւ կը կապոյտանայ, քթին ծակերը կը լայնանան ամէն մէկ շնչառութեան հետ, եւ ամբողջ մարմինը վեր վեր կը նետուի ջանալով օդ քաշել թոքերուն մէջ գրեթէ փակուած հազազէն: Ծշմարիտ կամ թաղանթային տեսակին կարճ շնչառութիւնը իր տեսականութեամբ կը տարբերի կեղծ կամ ջղադրական տեսակէն: Կեղծ տեսակը գիշեր ժամանակ կը յարձակի, եւ ցերեկ ատեն մանուկը գրեթէ սովորականին պէս աղէկ կ'ըլլայ: Բայց ճշմարիտ տեսակին մէջ հանդարտութիւն չկայ, մանուկին վիճակը հետզհետէ աւելի կը վատթարանայ: Կեղծմաշկային փողացաւին ատենը մանուկը ծանր հիւանդ կ'ըլլայ, տառապելով անքէ, վատուածութենէ, տկար բաղկերակէ, եւ վտանգաւոր հիւանդութեան մը բոլոր միւս նշաններէն: Առաջները թաղանթային սաստիկ փողացաւէ ապտուելու մի միայն յոյսը կոկորդանատութիւնն էր, այսինքն՝ խոշափողին վրայ ծակ բանալ հազազին վարէն, եւ կորածեւ խոշովակ մը կը խոթուէր, մէջէն օդ հասցընելու համար խոշափողին խողովակներուն եւ թոքերուն: Ասիկա հիմա գրեթէ բոլորովին թողուած է, եւ փոխանակ ծակ բանալու՝ խողովակ մը կը խոթուի ձայնական լարերուն մէջէն, եւ այսպէս բնական անցք մը կը բացուի օդի համար:

Ոչ-կեղծմաշկային փողացաւի համար այս գործողութիւնը յաճախ կ'աղատէ մանուկին կեանքը, բայց իբրեւ խտրող ճշմարիտ կեղծմաշկային է, փոքրիկ հիւանդը տակաւին նախնական ախտին հետ մաքառելու պէտք ունի: Թէպէտ ազատուած ըլլայ շնչահեղձութենէ:

ՈՎԿԻԱՆՈՍԻ ԱՆԻՔՆԵՐՈՒՆ ՈՅԺԸ

Ովկանոսի ալիքներուն անդիմադրելի ոյժին վրայ դադապար մը կրնայ առնուիլ մօտեւոյ Պիարիցի մէջ, պատահած դէպքէ մը: Պիարիցի Գաղղիոյ հարաւային մասին մէջ քաջածանօթ ծովագետի միայն է որ սովորութիւն է այցելել: Թէպէտ գրեթէ միշտ պայծառ եւ անամպ երկինք ունի Պիարիցի, բայց ծովագետքը կոծող կոհակները շատ անգամ յոյժ բուռն են: Ասկէ քիչ ժամանակ առաջ սոսկալի թխար կոհակ մը եկաւ ցամաքը

խուժեց եւ տապալեց մէկ վայրկեանի մէջ աւելի քան 150 ոտք բարձրութիւն ունեցող երկաթեայ աշտարակ մը: Միեւնոյն կոհակը աւելց տարաւ նաեւ հինգ ոտք բարձրութիւն եւ հարիւրաւոր տակառաջափ ծանրութիւն ունեցող աւաղաքուր մը: Յաճախ տեսնուած է Պիարիցի մէջ թէ չափաւոր խոշորութիւն ունեցող ալիքներ, իրենց առջեւ ձգած 50 կամ աւելի խորանարդ ետքառ մեծութիւն ունեցող վէմեր, կը մղեն զանոնք գալախաղներ մղելու պէս: Գաղղիոյ ամբողջ արեւմտեան ծովափունքը շատ ենթակայ է ալիքներուն կատաղութեանը, որոնք շարունակ ցամաքը կ'ուտեն: Ինչ ինչ գաւառներու մէջ ծովափունքը տարին իբր մէկ ետքառ կը պակսի: Անիսի մէջ, ուր աւելի զիմադրող կրաքարէ կը բաղկանայ ծովագետը, տարուան մէջ մէկ ոտք միայն կը պակսի: Մինչեւ անգամ Պրըթաներ գաւառին խոժող կրանիթ ցից ժայռերուն ներքեւ հետզհետէ կը պեղուի հոսկու եւ բուռն ալիքներէն եւ ժայռերը ծովուն մէջ կը գահավիժին: Ծովուն եւ ցամաքին այս պայքարը կը շարունակուի աշխարհիս մէջ ամէն տեղ: Ծովագետներէն ոմանց վրայ ծովը կը շահի, ոմանց վրայ՝ ցամաքը: Իսկ ուրիշ կողմեր այս բանը անորոշ եւ տարակուսական է: Բայց ծովը դիւրաւ կը յաղթէ Գաղղիոյ արեւմտեան ափունքին վրայ:

ԱՅԼԵՒԱՅԼԻՔ

Այսին հին նամակներէ: Բրիտանական Թանգարանի տեսուչներէն Տր. Ի. Է. Ու. Պրեմիէրի աւերակներուն մէջ (Հարաւային Բարեկաստան) բազմաթիւ պնակիտներ գտաւ որոնք կը պարունակեն մասամբ կառավարական դրուածներ եւ մասամբ թղթակցութիւններ հանրային եւ անհատական: Պէտքէ մէջ գրող անձ մը զանոնք կ'ստանան ամենէն կարեւոր շար մը գրութիւններու որ գտնուած են Արեւելեան աւերակներու մէջ: Ան կ'ըսէ այս հաւաքածոյին նկատմամբ, «Յիսուն նամակներու կոյտ մըն է, գրուած՝ Բարեկաստանի Խամուրապի թագաւորէն, որ իշխեց իբր 2300ին Ն. Ք., եւ որ առհասարակ միեւնոյն կը համարուի Մ. ժ. Պ. Ա. մարիաղին հետ»: Ուրեմն ատոնք աշխարհիս ամենէն հին ծանօթ նամակներն են: Անոնք կը յայտնեն թէ թղթակցութեան կանոնաւոր գրութիւն մը կար իշխաններու եւ անոնց հպատակներուն մէջտեղ, եւ թէ գրութեան արուեստը չէր գործածուել արքունի տարեգրութիւններու մէջ միայն, այլ հասարակ նպատակներու համար ալ: Գարձեալ, անոնք օրինակներ էին բոլոր յետագոյն ժամանակներու համար: Մենք հիմա կը տեսնենք թէ Բարեկաստանի ազդեցութիւնն ինչպէս կը նսեմացնէր բոլոր արեւմտեան Ասիան: Արքահամի ժամանակուան նամակներ ունենալը օտուգիւ սքանչելի արդիւնքը պիտի ըլլայ Արեւելեան հնախուղութեան: Մ. Մուղաք եւ Բնկ-Լոնտոն այս «Խամուրապիի նամակները» հրատարակած է, Բարեկաստան բնագիրը եւ անոր Անգղիէնէն թարգմանութիւնը միասին:

Գալիլէոյ դարձն կեղծապի: Ռուսներ Նորմալի Մեդիսի կ'ըսէ թէ զեղին բժիշկը մինչ սովորական դարմանը կը մատակարարէր կեղծմաշկի մը վրայ, միտքը եկաւ թէ Անգղիայի քաղաքը կը գործածեն իբրեւ ջղաձգութեան դարման եւ հակաանեխական, ուստի որոշեց փորձ մը ընել, եւ իրեն առաջին փորձին համար ընտրեց եօթը տարեկան փոքր աղջիկ մը, զոր արդէն թողած էր իբրեւ անբուժելի: Աղջկան կոկորդը օձեց հասարակ

քարիւղով, եւ այնպէս նշանաւոր օգուտ տեսնուեցաւ առաջին անգամ օծելէն ետքը, որ շարունակեց այս դարմանումը եւ աղջիկը ապաքինեցաւ: Բժիշկը այնուհետեւ իր ուրիշ հիւանդներուն վրայ ալ փորձեց եւ յաջողեցաւ:

Նախապատեհական կէտերէ ղ. Հողին տակէն երկու տարի առաջ հանուած ոսկորներով նախապատմական Տինոսաուր կենդանին յօրինելու գործը աւարտեցաւ, եւ աւարտած կմախքը իցոյց դրուեցաւ Ամերիկայի Եէյ Համալսարանի թանգարանին մէջ: Կենդանիին երկայնութիւնն է 29 սոսք եւ 3 մատնաչափ, իսկ բարձրութիւնը 13 սոսք եւ 7 մատնաչափ:

Ջրանցի Զրաքի ղ. Աւստրիոյ վարչապետ Տր. Փոն Բէօրպէր ջրանցի ծրագիրը Բայնս-սրաթի ներկայացնելու պահուն ըսաւ թէ, մինչ Զրանսա 5,000 եւ Գերմանիա 4,500 հազարամետր ջրանց ունի, Աւստրիա կարճ ջրանց մը միայն ունի. այն ալ չգործածուիր: Ներկայացուած ծրագիրը, որով վրայ ուրիշ անոթով խօսած ենք, 1,600 հազարամետր երկայնութիւն պիտի ունենայ. ծախքը 34, 000,000 ոսկիէն քիչ մը աւելի կը հաշուուի: Երբ աւարտի եւ արդէն շինուած կամ չինելի Գերմանական եւ Ռուսական ջրանցներուն հետ կապակցի, Սեւ Ծովէն Պալթիկ եւ Սեւ Ծովէն Հիւսիսային Ծով նաւելու ուղղակի ճամբայ մը պիտի կազմուի:

Արտեւրական լեզու. Կ'ըսուի թէ քիմիական գործողութիւններով արուեստական լեզակի արտադրութիւնը հիմա այնքան յառաջ գացած է որ բնական լեզակ արտադրողներուն կը սպառնայ շատ ծանր մրցակից մը ըլլալ: Արեւելեան Հնդկաստանի լեզակ մշակողները կը յորդորուին դիտութիւնն օգնութեան կանչել իրենց միթոտները զարգացնելու: Մինչ տակաւին շատ ուշ է: Բնական լեզակը տակաւին արուեստականին վրայ կը պահէ առաւելութիւն մը, որ ինչ ինչ գոյացութիւններ կը պարունակէ որոնք կը զիւրացնեն ներկելու գործողութիւնը եւ չեն գտնուիր արուեստական լեզակին մէջ:

ԿԱՐՁ ԲԱՐՈՁՆԵՐ

Մեր կողմէ

9.

(Պար. Գալիս Կ. Բեմալեան)

«Որդեակ, գնա այսօր այգիիս մէջ գործէ» Մատ. ԻԱ. 28:

Քրիստոսի առակին այս պատկերը յայտնապէս Աստուծոյ կամքը կը յայտնէ մեզ իրեն ծառայելու մասին մեր ունեցած պարտականութեան վերաբերութեամբ. եւ այնքան ճիշտ պարունակութիւն ունի որ անոր ամէն մէկ բառը իր որոշ դասը ունի, եւ արժան կը համարինք ատոնք ուրոյն երեւան հանել, իւրաքանչիւր բառ ուրոյն խորհրդածութեան առնելով:

1. Որդեակ. Ո'րչափ քաղցր, փափուկ, հեղիկ ու մեղմ կերպով կը յայտնէ մեզ Աստուծոյ իր կամքը, կոչելով զմեզ «որդեակ» Ուստի եթէ մենք կ'ուզենք ճանչնալ Աստուծոյ կամքը, պարտինք անսալ մեր խղճին մեղմ ու լոկալ աղաքարարութեանց, Սուրբ Գրոց հեղիկ խրատներուն ու յորդորներուն: Կը սխալինք եթէ սպասենք որ Աստուծոյ ամէն ատեն իր կամքը յայտնէ մեզ, որոտումներով, գոչումներով եւ ահարկու երեւոյթներով: Կարդա թէ ինչպէս երեւցաւ նա Եղիայի (Գ. Թագ. ԺԺ. 9-13): Դիտէ Քրիստոսի գործելու եղանակը (Մատ. ԺԲ. 19, 20)

եւ պիտի սորվիս թէ Տէրը կ'ընտրէ մեղմ ու լոկալ միջոցներով գործել:

2. Գնա. Մի սպասեք պատեհութեան, այլ գնա անմիջապէս: Այս է յաջողութեան ճամբան, եւ այս է առհասարակ մարդոց շարժելու կերպը իրենց անձնական գործոց մէջ: Անոնք կ'երթան, կը վազեն, կը ջանան, կը ճգնին, որպէս զի իրենց նպատակին հասնին: Ո'րչափ սխալ է ոմանց Քրիստոսէից ընթացքը, երբ կը սպասեն որ պատեհութիւնը իրենց գայ, որ Աստուծոյ համար գործ մը ընեն: Կ'ուզեն ծառայել Աստուծոյ, մի կենար, մի դանդաղիր, այլ գնա, հիւանդին, տնանկին, մոլորեալին, զինեմոյին, անառակին, եւ ըրէ ինչ որ կարելի է քեզ ընել, անոնց միթոտութեամբ, ուղղութիւնն ու դարձին համար:

3. Այսօր. Ահա կարեւոր ու նկատելի կէտ մը: Այսօր. առաջին պատեհութեամբ: Ապագան անստոյգ է. քուկդ չէ: Ձեռ գիտեր. իր բեռը, հոգը, գործը ունի: Եթէ կ'ուզես գործել, այսօր գործէ: Ո'հ, որչափ աւաղելներ եւ ափսոսանքներ տեղի ունեցած են, վասն զի միայն այսօրուան գործը վաղուան ձգուած է: Բարոյական կեանքի մէջ նուազ չարիք յառաջ չգար եթէ մեր պարտուց կատարումը վաղուան կը ձգենք: Այսօր չենք ուղեր ներել մեր ընկերին կամ հաշտուել անոր հետ: Վաղը չենք դանդաղել: Նա գացած է եւ գացած է յաւիտեան: Այսօր կը դանդաղինք զգուշացնել մեր ընկերը վտանգէ, վաղը նա արդէն կործանած պիտի ըլլայ: Այսօր կը վարանինք կերակրել անօթին. վաղը նա արդէն մեռած է: Ո'հ, զանց առնուած պարտականութիւններ. ինչ ահաւոր եւ անթիւ չարիք յառաջ եկած են այդ պատճառաւ: Պարապ տեղը չէ ըսուած «այսօր» անոր մէջ խորհուրդ կայ, նպատակ կայ: Եղբայր, եթէ պիտի գործես, գնա եւ այսօր գործէ:

4. Այգի. Այն է Աստուծոյ եկեղեցին ու ժողովուրդը: Այս մէկ կողմէն կը ցուցնէ թէ Աստուծոյ ինչպէս հոգ եւ խնամք ունի իր ժողովրդեան վրայ: Այգի մը մեծարժէք բան է: Այսպէս ալ եկեղեցին մեծ արժէք ունի յայտ Աստուծոյ. զանկա «իր արիւնովը ստացաւ» Միւս կողմէն ալ կը ցուցնէ թէ ինչպէս այգի մը միշտ խնամքի, աշխատութեան եւ հոգատարութեան պէտք ունի: Այսպէս ալ Աստուծոյ եկեղեցին. եւ Աստուծոյ այս մեծ եւ կարեւոր գործը մեզ կը յանձնէ:

5. Մեղ. Վեր ի վերոյ մտածելով հաղիւ պէտք կը տեսնենք ասոր վրայ դատ խօսելու: Սակայն շատ կարեւոր է որ մեր ոյժը տանք այգիին մէջ գործելու եւ ոչ թէ դուրսը: Պարտինք ներքին կենաց, ներքին սրբութեան, ներքին աճման հոգ տանիլ: Քանի՜ ներ «Սաղաղութիւն, խաղաղութիւն է, կը սեն, երբ խաղաղութիւն չկայ» Քանի՜ ներ հոգ կը տանին դուրսէն ոչխարի նման զգեստաւորուելու, սակայն ներսէն յափշտակող գայլեր են: Քանի՜ ներ դուրսէն զեղեցիկ կ'երեւան, մինչ ներսէն մեռելի ոսկորներով լեցուն են: Քանի՜ ներ կը ճգնին եկեղեցւոյն բարի համբաւ չափի առանց հոգ տանելու թէ ներքին սրբութիւն կայ թէ ոչ: Ո'րչափ աշխատանք կը վատնուի դուրսի երեւոյթը համբաւը, եւն, աղէկ ցուցնելու, երբ ներսը դուրսի բան մը չկայ: Մինչ եթէ ներսը մաքուր, խաղաղ, սիրալիր, ժրջան, պարտաճանաչ ըլլան, դուրսի համբաւը ինքնին լաւ կ'ըլլայ: Ո'հ, ուրեմն եղբայր, այգիին մէջ թափէ քու ջանքերդ եւ ոչ թէ դուրսը:

6. Գործէ. Այս ալ կարեւոր ու նկատելի կէտ մ'է: Երթալը միայն, կամ այսօր եր-

թալը չէ ինչ որ կը խնդրուի, այլ գործէն է: Այգւոյն մէջ գործ կայ, կարեւոր գործ կայ, շատ գործ կայ: Ուստի պէտք է աշխատիլ: Կան շատեր որ կը սիրեն կայնիլ խօսիլ, քննադատել, գանգատիլ, առարկութիւններ ընել. կամ կը սիրեն ասդին անդին նայիլ, ուրիշին գործ ցուցնել, պակասներ երեւան հանել, այլոց պարտականութիւնները ցուցնել. կամ, տխուր վիճակներ տեսնելով հոն, ցաւիլ, ողբալ եւ խղճալ եկեղեցւոյ դժբաղդ եւ անյաջող կացութեան վրայ. այլ ընաւ գործի ձեռք չեն դարձնիր: Այսպիսիք ո'րչափ լաւ կ'ընեն եթէ ուշադրութիւն տան հրամանին եւ աւելի գործէն քան թէ մեծ մեծ խօսին ու ջարդեն:

«Որդեակ, գնա այսօր այգիիս մէջ գործէ»

ԶԱՆՈՂ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

(Ս. Մ. Գալիս, Պարթեալ)

«Ուստի իր վրան Սորոսի Բայնս»

Կեանքեր կան որոնց մէջ միթերուած ոյժերը կը բաւեն թէ՛ իրենց եւ թէ՛ ուրիշներու երջանկութեան. կեանքեր ալ կան որոնց ապահովութիւնը ուրիշ կեանքի մը կապուելէն կախում ունի: Պարթեալ ու տկար կեանքերը, որպէս զի զերծ մնան կորուստէ, մեծ եւ ուժեղ կեանքերու հետ կապուելու են: Երանի՜ այն երախային որ առողջ կեանքէ մը կ'ընդունի իր սնունդը. երանի՜ այն պատանիին որ առողջ սկզբունքներով ունեցած կեանքի մը ազդեցութեան տակ կ'ապրի. երանի՜ այն երիտասարդին որ առատաձիր բարեմասնութիւններով ճոխացած առաքինի կեանքի մը հետ շփում ունի:

Յաջող կեանքը արդիւնք է յաջող ընտրութիւններու: Ղովտ իր բաղդը Արքանամի, իր հօրեղբոր, բաղդին հետ կցելու իմաստութիւնը ունեցաւ. թողուց իր երկիրը, իր ազգականներն ու իր տունը եւ հետեւեցաւ Արքանամի: Արքանամի բարեպաշտիկ եւ աստուածազդեցիկ կեանքին հետ հաղորդակցութիւնը Ղովտի ճամբարիտ հարստութիւնն էր: Իր կեանքին զեղը ճարտար ձեռքի մը մէջ դրուած էր: Ապահովագրուած կեանք մը ունէր ան. ինք ու իւրայինք պիտի վայելէին օրհնուած կեանքի մը ազդեցութիւնը. այլ, աւաղ, սառնամանիք մը Ղովտի այս նորածիլ երջանկութիւնը փծացուց: Շատ մարդերու պէս՝ ինքն ալ իմաստութեամբ սխալ ու անմտութեամբ վերջացուց:

Ղովտի երանաւէտ կեանքին քայքայման անթիթ տուաւ վէճ մը. «Եւ Արքանամի անասուններուն հովիւներուն ու Ղովտի անասուններուն հովիւներուն մէջտեղը վէճ կար» Թուի թէ այս վէճը սաստկանալով Արքանամի աւանջը կը հասնի: Այն ատեն Արքանամի, սրտմտութեամբ լցուած, Ղովտը իր ներկայութեան կը կանչէ եւ մեծափարթամ մարդու մը խորխոր լեզուով կ'ըսէ՝ անոր. «Ղովտ, այդ քու խուժաղութ հովիւներդ խաղաղանի պէտք ունին. այլեւս չեմ կրնար հանդուրժել ատոնց լրբութեան. դուն ալ քու լուրթեամբդ ատոնց ժպտութիւնը կը քաջալերես. իմ խաղաղութիւնս վրդովելու համար հետս եկար. շուտով ժողովէ ունեցածներդ ու հեռացիր ասկէ» Բայց ոչ. ասիկա կրնայ հարուստ մարդու մը լեզուն ըլլալ, բայց ոչ՝ մեծ մարդու մը: Արքանամի այդ բիրտ ու խորխոր լեզուն չի գործածեց երբեք. այլ, ընդհակառակն, յոյժ քաղցր ու յոյժ քաղաքավար լեզուով մը խօսեցաւ անոր ու ըսաւ. «Կաղաչեմ քեզի, իմ ու քու մէջտեղը եւ իմ հովիւներուս ու քու հովիւներուդ մէջտեղը վէճ չըլլայ, ինչու որ մենք եղբայր ենք, Բողոր

երկրորդ քու առջեւ չէ՞. կ'աղաչեմ՝ դատուէ ինծի. թէ որ դուն ձախ կողմը երթաս, ես աջ կողմը կ'երթամ, եւ թէ որ աջ կողմը երթաս, ես ձախ կողմը կ'երթամ»

Այս հեղուկեան խօսքերը վայելուչ էին Արքայապետի սրտին լայնութեան։ Այս աղաչական ու խաղաղասիրական խօսքերուն առջեւ ինչ կրնար ընել Ղովտ՝ եթէ ոչ կանգնիլ ու ըսել. «Սիրելի հօրեղբայրս, չեմ կրնար քեզմէ բաժնուիլ. քեզի հետ ու քեզի համար ելայ երկրէս, ու քեզի հետ պիտի ապրիմ. հովիւներս քու ձեռքդ են, ըրէ անոնց ինչ որ կ'ուզես, միայն թէ թողտուռութիւն չնորհէ ինծի մնալ քու սահմաններուդ մէջ, կամ կարգադրէ իմ վիճակս ինչպէս որ հաճոյ կը թուի քեզի» Պատիւի մը բերնին արժանաւայել խօսք, զոր երբէք չարտասանեց Ղովտ. այլ խորհուրդ հարցուց շահամուտութեան, որ ապահով խորհրդական մը չէ, եւ՝ իրրեւ պատասխան՝ ձեր աչքերը վեր վերցուց, ու Յորդանանու ամէն կողմը նայեցաւ՝ որ ամէն կողմ ջրուած էր, Տէրը Սոդոմը ու Գոմորը կորսնցնելէն առաջ՝ մինչեւ Սեզովը Տէրովը զրախտին պէս... էր։ Եւ Ղովտ Յորդանանու բոլոր կողմը ընտրեց իրեն, ու Ղովտ... իր վրանը Սոդոմի քով բացաւ։

Ու Սրբազան մատենագիրը այս ձախող ընտրութեան աղետալի հետեւանքները դուռնալի կու տայ ընթերցողին՝ անմիջապէս յարելով, «Եւ Սոդոմի մարդիկը խիստ չար ու մեղաւոր էին Տէրովը առջեւը»։ Ու վրեժնք թէ այս շահագիտական ընտրութիւնը անդամանկի ու ահաւոր կորուստներ պատճառեց Ղովտի ու անոր ընտանիքին բոլոր անդամներուն։ Ունեցաւ զեղեցիկ ստացուածք՝ բայց չար ու վատթար դրացի, նիւթական մեծութիւն՝ բայց բարոյական ամօթ, ստացուածքի ճոխութիւն՝ բայց հոգիի սնանկութիւն։

Հէք Ղովտ, եթէ քու վրանդ Սոդոմի քով պիտի բանայիր, եւ այդ զրացնութիւնով քու եւ քու կնոջդ ու զաւակներուդ գլխուն անդամանկի աղէտներ պիտի բերէիր, ինչու ելար քու երկրէդ։ Այնքան զրկումներուն, այնքան տաժանքներուն վախճանը այս պիտի ըլլար։

Բայց մինակ չէ Ղովտ. կային անձեր ուրոնց վրանները Աստուծոյ խօսքին մարմանդին վրայ, Աստուծոյ տաճարին շրջակայքը կ'երեւէին երբեմն. անոնք ո՛ր են հիմակ։

Ուրեմն աչքերուդ մի վտառիր. դաշտին զեղեցիկութիւնը Ղովտի աչքերէն ծածկեց Սոդոմը։ Մարդերու եւ իրերու վրայ Աստուծոյ աչքով նայէ. ճանչցիր Սոդոմը։ Սոդոմ գիրք կայ, սոդոմ մարդ, սոդոմ տուն։ Ախտապարած, սուրբ զգացումները մեղսող դրքեր կան. ասոնք կը պաշտուին այնպիսի մարդերէ որոնց աչքերը խողի աչքերու պէս տիգր կը փնտնեն։ Վայելչութիւնը բարութիւն չէ. դեժակին շինած մարդը Աստուծոյ շինած մարդուն հետ մի չլիթեր։ Հրապուրիչ խօսուածքներով ու սիրուն շարժանքներով զրուագուած ախտապարակ հոգիներ կան սոդոմածին, որոնք առարկայ դարձած են խօսամիտներու զմայլանքին։ Տուներ կան որոնց դռները անդունդի վրայ կը բացուին, ու անխնայներուն քայլերը հոն կը փութան։ Քծինքներու ու փաղաքշանքներու տակ ծածկուած չարախոյն իժը ճանչցիր։ Մի թողուր որ կենսախայտ էութիւնդ ախտերով կաշկանդուի, եղծանի ու չքանայ։

Առաջին քայլերուդ զգուշութիւն ըրէ։ Սխալ քայլ մը կրնայ քեզ Սոդոմ տանիլ։

Ղովտ այս աշխարհի սիրոյն ազդեցութեանը տակ որոշեց իր բնակավայրը՝ առանց նկատի առնելու իր եւ իր ընտանիքին հոգիին շահերը։ Ղովտը միտքդ բեր, ամէն անգամ որ պէտք ըլլայ որոշել թէ ա՛յլ թէ ձախ երթալու ես, եւ զգուշացիր որ ոռոգուած դաշտեր քեզ ի Սոդոմ չհրապուրեն։ Ընտրութեան մը վախճանը նկատի առ միշտ։ Դէպ ի Սոդոմ քայլը վերջ ի վերջոյ քայլ է Սոդոմի մէջ։ Խառանցի Ղովտին մէջ Սոդոմացի Ղովտ մը կայ. վերջինը մի արթնցներ։

Ընտրէ դրացիդ. վրանդ Սոդոմի քով մի բանար։ Ծանծիի քով բնակութիւն մի հաստատեր։ Փորձութիւնները, ախտաբեր մանրէներու պէս, մեր մէջ ու մեր շուրջ կը վիտան։ Վարակման կեդրոններէն հեռի ապրելու իմաստութիւնը ունենանք դոնէ։ Մենք ատոնց ամէնուն ալ դիմադրելու բաւական ոյժ չունինք։ Վրադ յարձակող փորձութեանց հաղիւ կարող ես դիմադրիլ, դուն անձամբ մի հրաւիրեր զանոնք։

Յանձնապատասխան մի ըլլար։ Քու բոլոր ձեռնարկներդ իմաստուն խորհրդականի մը դատաստանին յանձնէ։ Եթէ նախախնամութիւնը քեզի պարգեւած է իմաստուն ու առաքինի անձնաւորութիւն մը, անոր քեզի տուած ուղղութեան հետեւէ։ Դժբաղդութիւններ կը սպասեն այն մարդուն որ զինք ամէն բանի առակ կը կարծէ։ Կեանքի մէջ ծանրակշիռ խնդիրներ կրնան լայնանալ, գրահաշուական ու երկրաչափական խնդիրներէ աւելի կնճռոտ, որոնց լուծմանը համար վարպետներուն դիմելու ես, ոչ թէ հեշտամոլութեան կամ շահասիրութեան։ Մենտոր մը ունեցիր որ իր փրկարար խօսքերով ու հոգիւր բաղնիկով առաջնորդէ քեզի, երբ կեանքիդ վրանը մեղակացուցի՜ կղզիի մը վրայ ուղեւ բանալ։

Կեանքի մասնագէտներուն խորհուրդը յարգէ։ Ղովտի դժբաղդութիւնը սկսաւ այն ատեն, երբ խորհեցաւ թէ այլեւս պէտք չունէր Արքայապետի։ Կեանքի ուղեւորութիւնը անձանթ, մութ ու ժայռոտ ճամբաներէ կը կատարուի։ Այդ ուղեւորութեան վախճանին մօտեցողներուն գրեթէ ամէնքն ալ կը փախաքին կեանքը վերսկսելու պատահութիւն մը վայելի՜ փորձառութեամբ ստացուած իմաստութենէ օգտուելու համար. դիւրեմն թէ անհողութեամբ մեծամեծ օրհնութիւններ կորուսին, եւ յիմարութեամբ քանդուանք դործեցին իրենց անձին ու իրենց տան մէջ։ Բայց կեանքը ետ չի դառնար. անցնալէն վայրկեան միակ չի շնորհուրի։ Ուրեմն արթնուի կեցիր։

ԱՒԵՏ. ՀԱՅ ԵՐԻՑԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ ՖԻԷՋՆՕ

Տեղւոյս Աւետ. Հայոց Երեցական եկեղեցին, որու շինութեան ձեռնարկուեցաւ իբր երեք աւիս առաջ, հիմա այն աստիճանին հասած է որ իբր եկեղեցի կրնայ գործածուիլ։

Արդարեւ շնորհաւորութեան արժանի է Ֆիւէջնոյի Աւետ. Հայ գաղթականութիւնը, որ Միացեալ Նահանգաց մէջ Հայ Աւետ. եկեղեցի մը կանգնելու առաջնութիւնն ու առաջնորդութիւնը ձեռք ձգել յաջողեցաւ։ Ուրախ ենք տեսնելով որ այսօրինակ եկեղեցական բարի եւ օգտակար ձեռնարկներ հակառակ ամէն կերպ դժուարութեանց ու արգելքներու ենթադրուածէն աւելի կանուխ ի գլուխ կը հանուին։

Ըստ ժողովրդեան բաղձնաց՝ նորաչէն եկեղեցւոյ մէջ առաջին պատահութեամբ Չատուկի տօնը կատարուելու համար, մասնաւոր կարգադրութեամբ մը փութով պատրաստուեցաւ առաջին յարկը, որ Սր. Յարութեան առաւօտը ժամը 10½ին խուռն բաղնիքեամբ մը լեցուեցաւ։ Իւրաքանչիւր դէմքի վրայ ուրախութեան եւ շնորհակալութեան ժպիտը կը փայլէ։ Պարզ եւ անշուք սրահը, երիտաւարաց ու երիտաւարդուհեաց յատուկ

խնամքներովը պատրաստուած վարդերու, ծաղիկներու եւ թուփերու բնական զեղեցկագոյն դարդերովը, խիստ փառաւոր երեւոյթ մը ստացած էր։ Հանգէսին կը նախագահէր Կիրակնօրեայ դպրոցի վերապետուհի Պրն. Գասպար Տր. Գասպարեան։ Ամէն ինչ կանոնաւոր ու զեղեցիկ էր։ Կիրակնօրեայ դպրոցի փոքրիկ սանունք ու սանունիք բերնուց ըսին, պարագային յարմար, Հայերէն եւ Անգղիերէն զեղեցիկ կտորներ։ Երգիչ խումբը, դաշնակի եւ այլ նուագարաններու առաջնորդութեամբ, քառաձայն ու ներդաշնակ երգեց Յարութեան քաղցրաւոր երգեր։ Սր. Յարութեան համառօտ այլ ազդու ուղեւորներ խօսեցան վեր. Յարութիւն Ֆիլիան, Պատ. Կիրակոս Յովհաննէսեան, Պրն. Թորոս Խնկեան եւ Պրն. Գասպար Տր. Գասպարեան։

Նոյն օր կէսօրէն ետք ժամը 3½ին, եկեղեցւոյ, Կիրակնօրեայ դպրոցի, Կանանց բարեօրական ընկերութեան եւ Ե. Բ. Ընկերակցութեան տարեկան տեղեկագրութիւնները կարդացուեցան, ամէնքն ալ անցեալ տարիներու հետ բաղդատմամբ խիստ քաջալերիչ։

Մաղթներ ուրեմն որ Աստուած օրհնէ այս նոր եկեղեցին եւ անոր բոլոր ժողովուրդը, եւ ընէ դայն նոր եւ զօրաւոր միջոց մը՝ անմահ հոգիներ փրկութեան եւ յաւիտենական կենաց առաջնորդելու։

Ֆիւէջնօ (Ամերիկա) ՄԱՐԿԵՎ. Վ. ԵՐԱՅԵԱՆ Ապրիլ 16, 1901

ՀԱՄԱԲՐՈՒԹԻՒՆ ՄՇԱԿԷ

Բարեկամներուդ համբերող եղիր։ Անոնք ոչ ամենակարող եւ ոչ ամենազէտ են։ Ձեռն կրնար տեսնել քու սիրտդ եւ կարելի է որ սխալ ըմբռնում մը ունենան։ Ձեռն դիտեր թէ ո՞ր բանը ամենէն աղէկ է քեզի համար, եւ կարելի է ամենէն յոռին ընտրեն։ Անոնց բաղնիքները կարծ են, կարելի է չկրնան հասնիլ ձեր խնդրածին։ Հապա եթէ զո՛ւրկ ալ ըլլան նպատակի ազդուութենէ եւ կամ անխախտ սէրէ։ Դու ալ զուրկ չի՛ս այս շնորհներէն։

Համբերութիւնը քու ապաւէնդ է։ Տօկա, եւ տոկալով նուաճէ զանոնք, եւ եթէ ոչ՝ զանոնք, գէթ ինքզինքդ։ Ամէն բանէ աւելի քու սիրելիիդ համբերող եղիր։ Սէրը աշխարհի վրայ ամենալաւ բանն է, բայց պէտք է փափկութեամբ շօշափել դայն։ Անհամբերութիւնը խնամածու մ'է որ դայն իր սպաննէ։ Քու ցաւերուդ եւ հոգեւոր համբերող եղիր։ Դիտենք թէ ըսելը դիւրին է բայց դժբաղդը դժուար է։ Բայց, սիրելի դաւակ, պարտիս համբերող ըլլալ։

Այս բաները կը սպաննուին, անոնց տոկալով միայն, եւ խաճիւղու, խայթելու չափ կը զօրանան՝ քու վախերովդ եւ յոյզերովդ զանոնք սնուցանելով։

Չկայ ցաւ մը կամ հոգ մը որ կարենայ երկար տեւել։ Անոնց ոչ մին Աստուծոյ Քաղաքը պիտի մտնէ։ Քիչ մը ժամանակ եւս, եւ պիտի ետիդ թողուս մեղսող առաքանքներու համակ դուռը, եւ հանդստեանդ առաջին քաղցր ժամուն իսկ պիտի մոռնաս թէ այսօրինակ բաներ կային աշխարհի վրայ։ (Թարգմ.) ՎԵՐԳԻՆ

ԱԶԴ

Վաղը, ժամը Տին (Ը. Թ.) Պայպլ Հառաօի մատրան մէջ, տեղի պիտի ունենայ Կ. պոլսոյ Ե. Բ. Ընկերակցութեան վեցամսեայ Ընդհ. Ժողովը, նախագահութեամբ Փրոֆ. Յակոբոս Էֆ. Հ. Ճէճիգեանի։ Պիտի խօսին Վեր. Յովսէփ Ա. Ճէճիգեան եւ Տր. Սերովբէ Էֆ. Ս. Գալաթեան։ Եղբայրներ եւ քոյրեր սիրով կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։

Ե. Բ. ԸՆԿԵՐԱԿԿՈՒԹԵԱՆ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԱՂՕՔԻ ԺՈՂՈՎ. Իւսկիւտարի ժողովարանին սրահին մէջ ժամը 6½ին (Ը. Թ.)։

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ ուրբաթ երեկոյ Ռուս ծովակալ Քրիկէր եւ Ռուսական զեապանատան գործակալաւորը Կայս. պալատ հրաւիրուեցան ճաշի. Ն. Կ. Վեհափառութիւնը առաջին կարգի Մէծխոյնէ պատուանշան չնորհեց ծովակալին: Եւրաթ ծովակալ Քրիկէր չորեքշաբթի Իզմիր ուղեւորեցաւ, ուր ընդ առաջ գացած էին Միջերկրականի Ռուսական նաւատորմէն քանի մը մարտանաւեր: Չորեքշաբթի նոյն նաւատորմի նախորդ հրամանատար Պիրիլէյ ծովակալը մայրաքաղաքս եկաւ: Փրանսա պիտի երթայ եւ հոս եկաւ յատկապէս իր երախտագիտութիւնն յայտնել Վեհ. Սուլթանին՝ այն պատիւներուն համար զորոնք տեղային իշխանութիւններն ըրին անոր, ցորչափ ժամանակ Թուրքիոյ ջուրերուն մէջ գտնուեցաւ:

Պաղտատի տեղային իշխանութիւնները Կ. պոլիս պիտի զրկեն 64 մնուկ, որոնք կը պարունակեն Օսմ. թանգարանի բաժինն այն հնութիւններէն, որոնք Նիիոլիի մէջ գտնուած են Տր. Հիլիթէլթի եւ Մր. Հէյնսի ձեռամբ: Տր. Հիլիթէլթի այժմ կը գտնուի ի. Կ. պոլիս, եւ ձեռնարկած է կարգաւ այն պնակիտները որոնք հաղարուորներով գրտնուեցան մեհենական գրտուուն կարծուած չէնքի մը աւերակներուն մէջ: Այս շաբթու, շատ շահեկան ուղերձ մը խօսելով Ամերիկեան միսիոնարութեան հոս ի ժողով դուամարուած անդամներուն, ցոյց տուաւ թէ արձանագրութիւնները որոնց ընթերցմամբ կը դադրէ ինչ զարմանալի կերպով կը հաստատեն Հնգամատեանին պատմական մասերը:

Սոմայէ (Կայարան Իզմիր-Գասապայի երկաթուղոյն) մինչեւ Տիքիլի (նաւահանգիստ քաղաք Միտիլի կղզւոյն դիմաց) երկաթուղի մը չինելու արտօնութիւն խնդրուած է: Եթէ այդ երկաթուղին չինուի, Տիքիլի պիտի ըլլայ Պերզամայի դաշտին արտածութիւնները նաւ դնելու բնական վայրը, եւ Իզմիր այդ պատճառով բաւական պիտի կորսնցնէ իր կարեւորութիւնն իբրեւ առեւտուրի կեդրոն:

Մոնթէթօ Օբէանլարի եւ Թահթարոսի արտօնատէր Մ. Տիմիթրիոս Ա. Պէլիս շաբաթ մեռաւ երկարատեւ հիւանդութենէ մը ետեւ:

Լեւեռն Հեբեալի Սէլանիկի թղթակիցը կը գրէ թէ նորադոյն անձրեւներէն ի վեր նահանգին հունձքերը խոստմնայից վիճակ մը ունին: Ծխախոտի մշակութիւնը, կ'ըսէ, տարուէ տարի կ'աւելնայ Սէրէզի եւ Տրամայի գաւառակներուն մէջ, վասն զի վաճառականներ մշակներուն կանխաւ մեծ գուամարներ կու տան, որով ստոնք կրնան իրենց գործողութիւններն ընդարձակել: Ծխախոտի մշակութիւնն սկսած է արագապէս բամբակի, սուսամի եւ արմաթի մշակութեան տեղը բռնել:

Ծովաւազակիր հալածող երկու նաւերը, Ապր Է-Լ Հաֆի եւ Ապր Է-Լ Մեֆի, շաբաթ կէսօրէն ետքը Կ. պոլիս հասան: Տարտանէլի առջեւ նաւերը Կայս. սպաներու յանձնուեցան: Գաղաթէօյի առջեւ Ծովային նախարարն ընդ առաջ ելաւ շոգեմակոյկով մը եւ մտաւ Ապր Է-Լ Հաֆիի մէջ: Երկու նոր նաւերը Վոսփոր գաղին մինչեւ Արնաւուտքէօյ, ապա իրենց խորսխալայրը՝ Ոսկեղջիւրի մէջ: Կայս. նաւատորմի սպաներն այս առիթով Վեհ. Սուլթանին չնորհակալութեան ուղերձ մը մատուցին Օսմ. նաւատորմը վերանորոգելու իր ջանքերուն համար: Այդ ու-

ղերձով յոյս կը յայտնուի որ Օսմ. պետութեան ամուր եւ հաստատուն վիճակ մը տալու Կայս. տնօրինութիւնները միշտ յաջողութեամբ պսակուին: Վեհ. Սուլթանը ուղերձն ստորագրողներուն հաւատարմական զգացումներուն համար իր գոհունակութիւնն յայտնած է: Երեքշաբթի շոգեկառքով Բաթլիս վերադարձան Բաթլիսի նաւապետները եւ 24 նաւաստիները, մեքենավարները եւ ճարտարագէտները, որոնք հոս բերին ծովաւազակիր հալածող Օսմ. երկու նաւերը:

Անցեալ չորեքշաբթի ցաւալի աղէտ մը պատահեցաւ ի Չէշմէ: Աւելի քան 250 անձ հաւաքուած էին Բամայիլ Օսման աղայի տունը, անոր աղջկան հարսնիքին առիթով: Եւ ահա տախտակամածը փլաւ, տանընդինգ կին մեռան եւ 30 կին ծանրապէս վնասուեցան: Ուրիշ շատեր ալ, նաեւ քանի մը այրեր, թիթեակի վնասուեցան:

Պաղտատէ հեռագրուեցաւ Մայիս 3/16 թուականով թէ տասն օրէ ի վեր ժանտախտի նոր դէպք չէ պատահած հոն, եւ որովհետեւ այն թուականէն ի վեր ալ դէպք չպատահեցաւ, Առողջապահական Խորհուրդը երեքշաբթի օրուան իր նստին մէջ ջնջեց Պաղտատէ ժամանողներու դէմ հաստատուած քառանթինան: Նոյն նստին մէջ ջնջուեցաւ նաեւ Իզմիրէ ժամանողներու դէմ սահմանուած բժշկական քննութիւնը: Այս շաբթու Պասրայէ երեք դէպք ծանուցուեցան, երկուքը մահացու: Մեկուսացուած երեք հիւանդներուն վիճակը գոհացուցիչ է: Պասրայի մէջ ընդ ամենայն տարբ դէպք պատահած է, վնցը մահացու: Աղեքսանդրիոյ մէջ երկու նոր դէպք պատահեցաւ:

Վեհ. Սուլթանին հրամանով ձեռնարկուած է չիրիմ մը կանգնել Քիլիշայի Առիւծ Միւշիլ Օսման փաշայի գերեզմանին վրայ Փաթիլի մղկիթին գերեզմանատան մէջ: Եւ նախորդին արդէն սկսած է, եւ կը գտնուի Ջօր. Նազըմ փաշայի եւ ճարտարապետ Գատրի պէյի հսկողութեան ներքեւ:

Ոստիկանութեան նախարար Եֆէփի փաշայի վեղերութեան աստիճան չնորհող Կայս. Մէնշուրին ընթերցումը երկուշաբթի տեղի ունեցաւ Ն. Վսեմութեան բնակարանին մէջ ի Պոլիս: Հանդէսին ներկայ էին բարձրաստիճան բազմաթիւ պաշտօնատարներ:

Այդքնի կուսակալութիւնը խիստ հրամաններ տուած է ջնջելու համար ծխախոտի մաքսանկալութիւնը, որ շատ ընդհանրացած է նահանգին մէջ: Քաղաքներու եւ գիւղերու պաշտօնական մարմիններուն հրահանգ տրուած է ձեռնարկել բոլոր այն անձերը, որոնք կը ջանան արգելուած ապրանքներ մուծանել քաղաքները կամ դիւղերը:

Սիվրիհիսարի մօտերը երեք նոր գիւղեր կը չինուին Պոստացի գաղթականներու համար:

Հրդեհ մը մոխիր դարձուց Պոլուի անտառին կարեւոր մէկ մասը: Իմացուած է թէ կրակ ձգողներն էին քանի մը Մանուտականներ, որոնք անտառին քանի մը կողմերը պեղումներ կը կատարէին հնութիւնները գտնելու յուսով: Ուրիշ գիւղացի մը Սինոպի մօտ Գըրգի անտառին մէկ մասը այրեց:

Արեւելեան երկաթուղիի ընկերութիւնը աղերսագրով մը խնդրած է որ Ետիզուէի իր գործարանին ընդարձակման համար Եւրոպայէ բերուելիք նիւթերը մաքսէ դերձ կացուցուին: Գործարանն ընդարձակելու համար 20,000 ոսկի ծախք պիտի ըլլայ: Նայե Թրայէ Փրէմէ կ'ըսէ թէ Արեւելեան երկաթուղիի Ընկերութեան անցեալ տարւոյ շահը 1,743,099 ֆրանք եղած է: Անոր 61,082 ֆրանքը պահեստի գումարին վրայ պիտի աւելցուի, եւ մնացեալը բաժնէտէրներուն պիտի բաժնուի, իւրաքանչիւրի բաժնի համար 16 ֆրանք:

Չէնկէլէօյի վարժարաններուն մէջ ծաղկախոս ծագած ըլլալով՝ վարժարանները առժամապէս փակուեցան:

Պուլկարիոյ նախարարական տաղնապին առջեւն առնուեցաւ, վասն զի Ջօր. Փափրիքով ետ առաւ զինուորական ծախքերն աւելցնելու պահանջումը: Չինուորական ծախքը 21,000,000 ֆրանք սրոշուած է: Մէկ կ'ըսէ թէ Սոպրանիյէի Ելեւմտական յանձնաժողովը մեծ զեղծումներ երեւան հանած է նախորդ նախարարութեան օրով գործուած, եւ կ'ըսէ դատի քաշել զՄ. Իվանչով եւ անոր պաշտօնակիցները բաց ի Ջօր. Փափրիքովէ: Պուլկար թերթեր կ'ըսեն թէ Սոփիայի Բարձր. Վարժարանին աշակերտներէն 79ը արտաքսուած են քաղաքական վերջին խմբակցութիւններուն մասնակցելուն պատճառով:

Վերաքննիչ ատեանը դատապարտեց օտար երկիր փախած ուրիշ երեք անձեր ալ, որոնք թշնամական յօդուածներ հրատարակած են կառավարութեան դէմ: Ասոնցմէ մին է Բոթէրամի Օսմ. Ընդհ. հիւպատոսը:

Մէկէն կ'ըսէ թէ Մախսուսէի վարչութեան նաւերը շատցնելու պաշտօնով կազմուած յանձնաժողովը որոշած է Բաթլիսի եւ Անդրիական նաւագործարաններուն յանձնել 16 նոր չորեքանկերու չինութիւնը, քանզի այդ գործարանները ամենէն վար գնով յանձն առած են ստանձնել գործը:

Պոսոյ կազի եւ ջրի ընկերութիւններուն լուր տրուեցաւ թէ փողոցներուն մէջ դեռինք փորելու չեն առանց նախապէս արտօնութիւն ստանալու:

Գառական նախարարութեան կողմէ որոշուած է որ վկայական չունեցող անձեր փառտարանի գրասենեակ չստանան: Դատարանները պիտի մերժեն ամէն աղերսալիք, որ վկայական չունեցող եւ ինքնակոչ փաստաբանէ մը ստորագրուած ըլլայ:

Կայս. Բժշկական վարժարանի այս տարւոյ չրջանաւարտներէն 38ը տարի մը վարժութիւն պիտի ընեն Կիլիշայի հիւանդանոցին մէջ եւ յետոյ իրենց վկայականները պիտի ընդունին:

Արաբական երկու ցեղեր, Հարաղ եւ Քէվլէպան, որոնց կոխներուն շատ կեանքեր եւ ինչքեր զոհ գացած են, Թուրք իշխանութիւններու միջնորդութեամբ իրարու հետ հաշտուեցան:

Փէշթէ Լայս գրոյց մը կը հրատարակէ թէ թերեւս Պուլկարիոյ Ֆերտինանտ իշխանը Մոնթենեկրօի Նիքոլա իշխանին դուստր եւ Բաթլիոյ Թաղուհիին քոյր Քահնիայի հետ նշանուի:

Ըստ Մէրթէի, անցեալ ուրբաթ 30 ուղեւորներ ստիպուեցան Սուտանիա մտալ ի չգոյէ երկաթուղոյ յաւելուածական կառքի մը, որով Պրուսա երթային:

Սէօլէօյի Թաղական Խորհուրդը թերթիս ուղղուած գրութեամբ մը կը հերքէ տեղւոյն բժշկին դէմ մէկ երկու լրագրի մէջ երեւցած քննադատականը, եւ կը հաւատէ թէ շատ խեղաթիւրուած է իրողութիւնը:

Նախորդ ամսոյ վերջին օրը Հայոց Հայրապետը գացած է Կարս, ուր մեծ պատուով ընդունուած է քաղաքապետէն եւ ամէն աղղի ժողովրդէ: Այդ առիթով 8,000 բուպի նուիրատուութիւն մը եղած է, եկեղեցւոյ չինութեան ձեռնարկելու նպատակով: — Կ'ըսուի թէ այս տարի սովորականէն աւելի թուով երկաթիւրութիւններ ներկայացուած են Յովսէփ Իզմիրեան Գրական Մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովին:

Արմաթի հրապարակ. Անատոլիոյ ցորենի կարծիք քաշը 32-33 փարա: Անատոլիոյ ալիւր (գըրմա) պարկը 72-73 դահ., Օսկուայի 92, 98, Բաթլիոյի բրորդ կարգ 78, 80, Ամերիկեան 83-87: Թիֆթի (Լեհիւրիւ, Ետիզուէ) քաշը 13 $\frac{1}{2}$ -18 $\frac{1}{2}$ դահ., ձերմակ բրորդ կենդինարը 225 դահ., քարիւղ 18, 20 դահ., Թրիէսթի քաքար կենդինարը 82, 84, Ռուսական 75, սուրճ պարկը 5.40-6.40 ոսկի: Բրինձ (Եգիպտական) պարկը 79 $\frac{1}{2}$, 81, (Բանկուն) 110-113: Բամպակ (Սապոնճա) կենդինարը 260-263 (Մէծխոյնէն 23ի հաշուով), (Ստանա) 283 դահ.:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հարաւային Աւստրալիոյ պարտաւորութիւնը . կը տեղեկագրուի թէ . կամաւ անձնատուր եղող Պօէր-նիւրու թիւն հետզհետէ կ'աւելնայ օգին ցրտու-թեան եւ Պօէրնիւրէ շատին անբաւական հա-դուստին եւ կիսով սովալուկ վիճակին պատ-ճառով : Կանուխ անձնատուր ըլլալով ծովեզր զրկուածներէն ոմանց թոյլ տրուեցաւ Թրանս-վալ վերադառնալ եւ այժմ կը խնամուին ա-պաստանի բանակետներուն մէջ : Փիթըրս-պըրկի մէջ 90 Պօէրնիւր , յեծ մասամբ նախկին Պօէր պաշտօնատարներ , Անգլիոյ պայմաններն ընդունելով անձնատուր եղան , եւ հիմա այդ քաղաքին յըջակայքն սկսած է արագօրէն խաղաղիլ : Սակայն պէտք է հետեւցնել թէ պատերազմը վերջացած է : Պօէրնիւր Պոթայի առաջնորդութեամբ երեք անգամ յարձակե-ցան Զօր . Պըլաքի զօրախմբին վրայ էրմէյօի մօտ յարեւելեան Թրանսվալ : Հինգ թնդա-նօթ ունէին , եւ Անգլիացիք չյաջողե-ցան զանոնք զրաւել : Պօէրնիւր էրմէյօէ զէսկ հիւսիս Քարոլայնա գացին : Սակայն Անգլիացիք 40 զերի բռնեցին եւ 40,000 ձի , արջառ եւ ոչխար դրաւեցին : Բաց աստի , կը ծանուցուի թէ Քլէրքստորի մօտ ալ 20 զերի բռնուած , 240 ձի , 750 եղ եւ 18,000 ոչխար դրաւուած են : Պօէր զօրախումբ մը , որու մարդոց թիւին վրայ լուրերը կը զանա-զանին , Օրէյնս գետն անցնելով մտած է Բա-րեյուսոյ Գլխի Գաղթաւայրը եւ կը զրուցուի թէ Տը Ուէթ անոնց հետ է , թէպէտ ստոյգ չէ այս :

Տէր-Բիւնէրը Է Զին . 450,000,000 թաւելի տուգանքը 30 տարեկան մասնաձեւորով հա-տուցանելու Զինական առաջարկը դեռ ըն-դունուած չէ տէրութիւններէն , վասն զի Զի-նական ծանուցողիբը բան մը չըսեր տոկոսի վրայով : Խնդրոյն յարակից ուրիշ դժուարու-թիւններ ալ կան , որոնք դեռ պիտի հար-թուին : Զին առանց երաշխաւորութեան չէ կարող այդ գումարն հայթայթել , եթէ չստանձ-նէ փոխառութիւն մը կնքել յոյժ աննպաստ պայմաններով : Եթէ տէրութիւններէն իւրա-քանչիւրին պարտաթուղթ տայ ի փոխարէն անոր վճարելի տուգանքին , տէրութիւններն իրարու հետ պիտի մրցին՝ փութով զանոնք վաճառելու համար , եւ պարտաթուղթերուն արժէքը պիտի կտորի շարունակ : Զին կ'ա-ռաջարկէ տարեկան 15,000,000 թաւելի տու-գանքը մեծ մասամբ աղի մեղմալճառէն հա-նել : Միանգամայն կը թելադրէ աւելցնել նե-րածութեան ապրանքներու մաքսը , որ հիմա հարիւրին 5 է : Կը թուի թէ բոլոր տէրու-թիւնները կը բաղձան Զինական խնդիրն ըստ կարելոյն շուտով լուծուած տեսել եւ ի-րենց զօրքերուն մեծ մասը ետ քաշել : Ծուր-նիէի դործակալութիւնը կը հեռագրէ թէ Փոն Վալտէրսէ կոմսը Զինացի լիազօրներուն ի-մացուցած է թէ Գերման զօրքերն անմիջա-պէս պիտի մեկնին երբ արքունիքը Փեքին վերադառնայ , նաեւ թէ նա տեսակցութիւն մը ունեցած է Կայսեր հետ : Գերման զօրաց փոքրիկ խումբ մը ընդհարում մը ունեցած է այն Կոփամարտիկներուն հետ , զորոնք կը հալածէր Զինացի Լիու զօրավարը : Սպան-նուեցան աւելի քան 100 Կոփամարտիկ :

Ֆրանսա . Երբ 1899ին երեւան հանուեցաւ Արմատականներու եւ Ազգայնականներու դաւը , հրամանագիրներ հանուեցան իբր 30 անձեր ձերբակալելու , որոնք զայն նիւթող-ներուն պետերը կը կարծուէին : Անոնց ա-մէնն անմիջապէս ձերբակալուեցան բաց ի չորսէ , որոնք բացակայ էին , եւ ասոնցմէ մին

յետոյ անձնատուր եղաւ , եւ ուրիշի մը դէմ եղած ամբաստանութիւնը ետ առնուեցաւ : Բայց Լիւու Սալիւսի կոմսը , երեւելի Արմա-տական , մնաց փախստական եւ տաճարայնայ աքսորի դատապարտուեցաւ ի բացակայու-թեան : Յայտնի էր թէ ան կը գտնուէր ի Պրիւքսէլ , բայց անցեալ շաբթու նամակ մը հրատարակեց Գերագոյն Ատենին Նախա-գահին եւ ըսաւ թէ Փարիզի մէջ կը գտնուի եւ թէ ինքզինք դատարանին տրամադրու-թեան տակ կը գնէ : Իր նամակով կ'ամբաս-տանէ Հանրապետութիւնը ձերբէ Զանադիր ճարտարուեստը եւ վաճառականութիւնը կոր-ծանելու , ազգային աշխատութիւնը ջլատե-լու , բանակը կազմալուծելու , կրօնական հաւատքը քանդելու , մէկ խօսքով , բուն իսկ մայր հայրենիքը բնաջինջ ընելու : Իր այս ընթացքին մէկ նպատակն էր հաւանօ-րէն Ծերակոյտն ստիպել որ իբրեւ Գերագոյն Ատենի գումարի իր դատին համար , եւ այս-պէս չկրնայ դադար միաբանութիւններու ծրագրով , որ արդէն իսկ ընդունուած է Ե-րեսի . Ժողովէն : Սակայն Կառավարութիւնը որոշած է թէ առ այժմ անհրաժեշտ չէ ձեռ-բակալել կոմսը , ուստի եւ նա դատուելու համար պիտի պարտաւորի Ծերակոյտին կա-մեցողութեան սպասել եւ պիտի չունենայ միաբանութիւններու ծրագրին քննութիւնը խափանելու կամ իր դատին իբրեւ նահատակը ներկայանալով պանծալու հաճոյքը :

Ալյուպէ . Եւրոպական թերթերու հեռա-գրալուրերէն կը տեսնուի թէ արեւու ամբող-ջական խաւարումը շաբաթ օր չատ նպաս-տաւոր պարագաներու տակ դիտուած է ի Մաւրիչըս եւ Սոււմաթրա : Հոլանտացիք ունէին զննիչ դիտուներու մեծ խումբ մը ի Սոււմաթրա , Անգլիացիք եւս ունէին մեծ խումբ մը Սոււմաթրայի մօտ կղզեակի մը վրայ եւ ուրիշ խումբ մը Մաւրիչըս կղզին վրայ : Բաղձաթիւ լուսանկարներ առնուե-ցան : Բոլորական խաւարումը 6 վայրկեան եւ 21 երկվայրկեան տեւեց ի Սոււմաթրա : Խաւարումը այնչափ սաստիկ չեղաւ որ ճրագ վառել հարկ ըլլար , բայց Փայլածու եւ Ա-րուսեակ մօլորակները եւ աւելի խոշոր արտ-դեր որոշակի տեսանելի եղան : — Մէկ հե-ռագրաթելով միեւնոյն ժամանակ ութ հեռա-գիր , այսինքն չորսը մէկ կողմ չորսը միւս կողմ , զրկելու փորձարկութիւններ կը կա-տարուին Պերլինի եւ Համպուրկի միջեւ : Հեռագրական այս գործիքին հնարիչն է Բո-լէնտ անունով Ամերիկացի մը , որ անցեալ-ները մեռաւ : Կը կարծուի թէ հնար է ութէ աւելի թուով հեռագրալուրեր համանգամայն զրկելու գործիք մը չինել : — Արեւմտեան Ռուսիոյ Պրէսթ Լիթուիք քաղաքին մեծա-գոյն մասը այրեցաւ : 700 տուն , 200 խա-նութ , կառավարական շէնքերը եւ բանտը այրեցան : 20,000 բնակիչներ անպատուար մնացին : — Նախագահ Մաքսիլի , որ ուղե-ւորական պտոյտի ելած էր Ամերիկայի ա-րեւմտեան մասին մէջ , ստիպուեցաւ իր պտոյտը դադրեցնել իր կնոջ ծանրապէս հի-ւանդանալուն պատճառով : Հիւանդը ատեն մը գրեթէ անյոյս վիճակի մէջ էր , բայց նորա-գոյն լուրեր աւելի քաջալերական են , եւ յոյս յայտնուեցաւ որ այս շաբթու պիտի կրնար Սան Ֆրանսիսքօէ Ուաշինկթըն ուղեւորիլ : — Սպանիոյ Երեսփոխանական ընտրութիւն-ները կիրակի տեղի ունեցան եւ ելքը կա-ռավարութեան շատ նպաստաւոր եղաւ : Եր-կուշաբթի հեռագրուեցաւ թէ Կառավարա-կան 230 երեսփոխան եւ Ընդգլխադիր 149 երեսփոխան ընտրուած են : Երեսփոխաննե-

րուն համագումարը 431 պիտի ըլլայ : Վար-չապետ Սինեոր Սակասթա կ'ուզէ որ բոլոր կուսակցութիւնները զոհացուցիչ թուով ներկայացուցիչ ունենան այս ժողովին մէջ , որ Խնամակալութեան վերջին ժողովը պիտի ըլլայ եւ Արթնոս ԺԳի առաջինը , երբ նա հա-փահաս ըլլայ 1902 Մայիս 17ին : Անցեալ շաբթու դեռատի Թագաւորը զինուորական ռազմափորձերուն առաջին անգամ ներկայ եղաւ ձիով եւ մասնակցեցաւ : Անոր կ'ըն-կերանային Պատերազմական նախարար Զօր-Ուէյլըր . եւ բազմանգամ սպայակոյտ մը : Թա-գաւորը ջերմ խանդավառութեամբ ողջունե-ուեցաւ զօրքերէն եւ ժողովրդէն : Իր ծննդե-կան տարեդարձին օրը , որ ուրբաթ տեղի ունեցաւ , պետական երկու հազար անձնա-ւորութիւններու , ազնուականներու , եւն-խնդակցութիւնները ընդունեցաւ : Ասոնք խնամակալ Թագուհիէն հրաւիրուած էին պաշտօնական ընդունելութեան : Թագաւորը ինքն ալ զինուորական չորս վարժարաննե-րու աշակերտները պալատ հրաւիրեց ներ-կայ ըլլալ երեկոյեան նուագահանդէսին , ո-րու մասնակցեցան պահակազօրաց նուագա-ծու բոլոր խումբերը : — Պիւճիոյ Երեսփ . Ժո-ղովին մէջ բուռն զրգոթում տեղի ունեցաւ , երբ երեսփոխան մը Պապին աշխարհային իշ-խանութեան բարձման դէմ բողոքեց : Նա-խագահը պարտաւորեցաւ նիստը դադրեցը-նել : Երբ վերստին դումարեցաւ , Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ Պիւճիոյ եւ Իտա-լիոյ Կառավարութիւններուն փոխադարձ յա-րաբերութիւնները յոյժ մտերմական են , եւ թէ սակայն իր կարծիքով Պիւճիոյ ներկայա-ցուցիչ ունենալու է հոն , ուր Պապը կը ներ-կայացնէ բարոյական բարձր իշխանութիւն : Վատիկանի Պիւճիական դեսպանին պահպան-ման յատուկ վարկը 55ի դէմ 65 քուէով ըն-դունուեցաւ : — Խանդավառութիւնը որով Մէլպըրնի ժողովուրդն ընդունեցաւ Եորթի դուքսը եւ դքսուհին՝ աննուազ մնաց անոնց երկշարթեայ այցելութեան միջոցին : Ծառաթ Ն . Բարձրութիւնները Մէլպըրնէ չողեկառ-քով ուղեւորեցան Պրիդպէն , Քուինսլանտի գլխաւոր քաղաքը : — Աւստրալիոյ եւ Հուն-դարիոյ պատուիրակութիւնները գումարեցան ի վիճիմա : Թագաւոր-Կայսրը երեքշաբթի իր ներկայութեան ընդունեցաւ երկու պատ-ուիրակութիւնները , եւ Կոլուխուլքի կոմսը չորեքշաբթի խօսեցաւ Հունգարական պատ-ուիրակութեան : Կայսրը եւ կոմսը , Զինու-զինուորական գործողութիւններուն մէջ Աւստրիոյ ունեցած մասնակցութեան վրայ խօսելով , ըսին թէ այդ մասնակցութիւնն անհրաժեշտ էր այն դիրքին պատճառով , զոր Աւստրիա կը դրաւ իբրեւ մեծ տէրութիւն : Միանգամայն յայտարարեցին թէ հողային ընդարձակում ձեռք բերելու ունէ զիտաւո-րութիւն չկայ : Կոլուխուլքի կոմսն ըսաւ թէ Երեսակ Զինակցութեան իւրաքանչիւր զինակցի քաղելիք օգուտներն այնչափ մեծ են որ անոնք չեն կրնար լքուիլ :

Կիրակի Պապը Հաուսի մատրան մէջ կա-տարուեցաւ յիշատակի պաշտօն մը ի պատիւ հանգուցեալ Տր . Ռիկզի Կարդացուեցան Անդ-դիերէն չորս գրութիւններ , նաեւ Հայերէն գրութիւն մը Պատ . Աւետիս Ասատուրեանէ : Եւ Յունարէն գրութիւն մը Պատ . Միխայի-լիտիսէ : Մեծ էր ունիզդիւրներու բազմու-թիւնը , եւ ամէնքը խորապէս յուզուեցան ի յուշ . Աստուծոյ այս հանգուցեալ ծառային նշանաւոր հմտութեան , հաւատարիմ կենցա-ղին եւ գեղեցիկ նկարագրին :

ԳՐԱՄԱԿԱՆ			
Գոնսոլիտէ		26	39
Բուսէլի Երկաթուղի		113	75
ԳՐԱՄԱ , Օսթ . ուկին 100է			
Մէքիտիէ	108 05	Նարայէն	87 23
Մէթալք	99	Գրիմից	51 07
Մանր արծաթ	103	Անգլ . ոսկի	110 04
Ռուսիոյ բոլ	90 10	Մանէթ թղթ .	8 58

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա . ՅԱՊԱ ՊՅՅԱՆԵԱՆ
Ֆիւնիստիկ Եղգուշը , Ամերիգան Խան